

TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSIA VÄKIVALTATYÖSTÄÄN
MAAHANMUUTTAJANAISTEN PARISSA OULUN TURVAKODISSA

Heidi Hartikainen ja Marika
Hongisto
Opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakonisen sosiaalityön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + diakoni

TIIVISTELMÄ

Hartikainen, Heidi ja Hongisto, Marika. Työntekijöiden kokemuksia väkivaltatyöstään maahanmuuttajanaisten parissa Oulun turvakodissa. Syksy 2014, 63 sivua, 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi-diakoni (AMK).

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Oulun turvakodin kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli jakaa tietoa Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksista maahanmuuttajanaisten parissa tehtävästä turvakotityöstä, jotta sitä voitaisiin kehittää.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla turvakodin neljää työntekijää tammikuussa 2014. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Haastattelujen avulla saatiin selville, että maahanmuuttajanaisten parissa tehtävässä työssä on erityispiirteitä, joita tulee ottaa huomioon työskentelyssä. Kulttuuri ja kulttuurierot vaikuttavat turvakotityöhön, etenkin väkivallan määrittämiseen ja työskentelyn lähtökohtiin. Työntekijöillä on perustaidot väkivaltatyöhön, mutta haasteita nähtiin kommunikoinnissa ja yhteisen kielen puutteessa.

Jatkotutkimushaasteena on tärkeää tutkia maahanmuuttajanaisten kokemuksia Oulun turvakodin asiakkaina.

Asiasanat: työntekijöiden kokemukset, Oulun turvakoti, turvakotityö, parisuhdeväkivalta, maahanmuuttajanainen, kulttuuri, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Hartikainen, Heidi and Hongisto, Marika. Workers' experiences of their work with foreign women in Oulu shelter home. Autumn 2014. 63 pages. 2 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work Degree: Bachelor of Social Services.

This thesis was produced for Oulu shelter home, Finland. The purpose was to describe the workers' experiences of their work with foreign women customers who have faced domestic violence. The aim was to produce and share information about workers' experiences to further develop shelter home work.

This thesis was made as a qualitative research. The material was collected by theme interviewing four workers of the shelter home in January 2014. The material was analyzed by using abductive content analysis.

It was found out that the shelter home work with foreign women has special features. Workers have to take into consideration these special features in their work. Culture and culture differences affect shelter work particularly in how to define violence and basis of work. Workers have basic skills of violence work. They saw challenges in communication and lack of common language.

For further studies it is important to research foreign women's experiences of being customers in Oulu shelter home.

Keywords: workers' experiences, Oulu shelter home, shelter home work, domestic violence, foreign woman, immigrant women, culture, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PARISUHDEVÄKIVALTA JA MAAHANMUUTTAJANAISET	7
2.1 Parisuhdeväkivallan ulottuvuudet	7
2.2 Maahanmuuttajanaisten kokema parisuhdeväkivalta.....	8
3. TURVAKODIN TYÖNTEKIJÄNÄ MAAHANMUUTTAJANAISTEN PARISSA	12
3.1 Työntekijänä Oulun turvakodissa	12
3.2 Maahanmuuttajanaisten auttaminen ja työn haasteet.....	14
4 SEURAKUNNAN AUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	17
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA KYSYMYKSET	20
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	21
6.1 Laadullinen tutkimus opinnäytetyössä.....	21
6.2 Aineiston hankinta teemahaastattelulla.....	22
6.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi	25
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	29
7.1 Työntekijän kokemukset kulttuurisista ja kielellisistä piirteistä turvakotityössä..	29
7.1.1 Monikulttuurisuuden tukeminen ja kulttuurierot	29
7.1.2 Maahanmuuttajanaisten suhtautuminen väkivaltaan ja väkivaltatyöhön.....	31
7.1.3 Kommunikointi tulkkauksen avulla	34
7.2 Hengellisyyden tukeminen ja yhteistyö seurakunnan kanssa	36
7.3 Maahanmuuttajanaisten auttamisen haasteet ja työntekijän osaaminen	37
7.3.1 Kulttuuriset ja kielelliset piirteet sekä väkivallan määrittäminen.....	37
7.3.2 Työntekijän kokemus maahanmuuttajanaisten auttamisesta.....	39
7.3.3 Toimintamallit haasteellisissa tilanteissa	40
7.3.4 Tiedot, taidot ja osaamisen tukeminen.....	41
8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET	44

9 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET SUHTEESSA AIEMPIIN TUTKIMUKSIIN	45
10 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	48
10.1 Eettisyys	48
10.2 Luotettavuus	50
11 POHDINTA	53
LIITE 1: Saatekirje turvakodin työntekijöille	62
LIITE 2: Haastatteluteemat	63

1 JOHDANTO

Naisten kohtaama väkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, ja se ylittää kulttuuriset ja yhteiskunnalliset rajat. Kansainvälistyminen on antanut ongelmalle uuden merkityksen. Suomalaisiin naisiin ja maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta on monin tavoin verrattavissa, vaikka eroja on muun muassa vallan väärinkäytössä. Väkivaltaa esiintyy joka sosiaaliryhmässä uskonnosta ja kulttuurista riippumatta (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi & Lozano 2005, 109). Suomessa asuva maahanmuuttajataustainen nainen on saattanut esimerkiksi olla väkivallan kohde lapsuuden perheessään, parisuhteessaan tai pakolaisleirillä. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 13–14.)

Opinnäytetyö kuvaa turvakotityöntekijöiden kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten parissa. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Oulun turvakodin kanssa. Oulun turvakodissa ehkäistään ja katkaistaan perhe- ja lähisuuhdeväkivaltaa (Oulun ensi- ja turvakoti ry toimintasuunnitelma vuodelle 2014, 4). Opinnäytetyön aihe muodostui sekä omasta kiinnostuksesta että turvakodin tarpeista.

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisin tutkimusmenetelmin ja teemahaastattelua hyödyntäen. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia maahanmuuttajanaisten parissa tehtävästä turvakotityöstä, jotta turvakotityötä voidaan kehittää. Opinnäytetyöstä hyötyvät myös sosiaali- ja terveysalan opiskelijat sekä alojen työntekijät.

Opinnäytetyössä käsitellään maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa väkivaltaa parisuhdeväkivallan näkökulmasta. Esille tuodaan myös teoreettisesti turvakotityön sisältö, työntekijöiden erityisosaaminen ja maahanmuuttajanaisten asiakkuuteen liittyviä asioita. Opinnäytetyössä huomioidaan hengellinen ja diakoninen näkökulma maahanmuuttajanaisten parisuhdeväkivallan kautta.

2 PARISUHDEVÄKIVALTA JA MAAHANMUUTTAJANAISET

2.1 Parisuhdeväkivallan ulottuvuudet

Naisiin kohdistuva väkivalta on ollut esillä yleisesti jo yli 20 vuoden ajan (Crowell & Burgess 1996, 5). Naisten kokema parisuhdeväkivalta on yleisintä lähisuhdeväkivaltaa. Yleensä tapahtumapaikkana on oma koti ja tekijänä oma kumppani. (Marttala 2011, 37.) Tutkimukset perheväkivallasta osoittavat, että huolimatta eroista esimerkiksi kielessä ja uskonnossa, väkivaltaa näyttäytyy kaikissa sosiaali- ja yhteiskuntaluokissa. Joissakin etnisissä ryhmissä väkivalta esiintyy kuitenkin jokseenkin kulttuurisena piirteenä. Nelsonin (1996) mukaan tietoa on saatu niukasti tästä ongelmasta, koska väkivallan tekopaikkana on yleensä koti. (Menjívar & Salcido 2002, 901.)

Marttalan (2011, 37) mukaan väkivaltaa voidaan määritellä eri tavoin. Määrittelyyn vaikuttavat aina paikka, aika, kulttuuri ja uskonto. Miesten ja naisten rooleja koskevat perinteiset käsitykset vaikuttavat väkivallan hyväksymiseen kulttuurisesti ja uskonnollisesti. Marttala (2011, 37) tuo esille Maailman terveysjärjestön (WHO) määritelmän väkivallasta:

Väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta terminä sisältää toisilleen läheisten ihmisten välisen väkivallan erilaiset muodot esimerkiksi kotona ja työpaikalla (Ojuri 2006, 16). Parisuhdeväkivalta tarkoittaa kaikkea sellaista käyttäytymistä, joka vahingoittaa parisuhteen toista osapuolta fyysisesti, psyykkisesti tai seksuaalisesti. Yleisin muoto on aviomiehen tai kumppanin harjoittama parisuhdeväkivalta, jonka kohteena on nainen. (Krug ym. 2005, 109.) Väkivalta voidaan jakaa muun muassa fyysiseen, henkiseen, seksuaaliseen, taloudelliseen ja hengelliseen väkivaltaan (Huhtalo, Kuhanen & Pyykkö 2003, 10). Naisiin kohdistuvalla väkivallalla on useita eri muotoja, kuten vaaniminen, pahoinpitely, sukupuolielinten silpominen ja raiskaus. (Crowell & Burgess 1996, 9).

Fyysistä pahoinpitelyä ovat muun muassa hakkaaminen, kuristaminen ja potkiminen. Fyysinen väkivalta on helppoiten tunnistettavissa aiheuttamiensa jälkien takia. Väkivalta jättää jäljet voivat olla murtumia ja ruhjeita. Pahimmillaan fyysinen väkivalta voi johtaa kuolemaan. Väkivalta on henkistä silloin, kun kumppani esimerkiksi verbaalisesti alistaa nimittelemällä etenkin muiden ihmisten läsnä ollessa. Julkinen nolaaminen ja sosiaalinen eristäminen ystäväistä ja sukulaisista ovat henkisen väkivallan muotoja. Väkivaltainen kumppani saattaa myös kontrolloida mielipiteiden ilmaisua ja pukeutumista sekä alistaa taloudellisesti. Hän voi eristää uhrin ulkomaailmasta siten, että estää hänen vapautensa käydä ulkona. Myös seksuaalisuuteen voi liittyä psyykkistä alistamista tai fyysisellä väkivallalla uhkaamista. Raiskaukset ja seksiin pakottaminen ovat seksuaalista väkivaltaa, jossa kysymys on fyysisestä ja henkisestä väkivallasta. (Ojuri 2006, 17–18.)

Taloudellinen väkivalta tarkoittaa usein toisen raha-asioiden kontrollointia, taloudellista hyväksikäyttöä, raha-asioilla kiristämistä, salailua ja kaikkea talouteen liittyvää uhkailua tai pelottelua. Hengellinen väkivalta on toisen uskonnon halventamista tai vähättelyä. Se voi ilmetä esimerkiksi uhkailuna, pakottamisena tai syyllistämisenä. Hengellinen väkivalta voi liittyä joko yksilöihin tai uskonnolliseen yhteisöön. Väkivallan oikeutus uskonnollisten tai aatteellisten perusteluin on myös hengellistä väkivaltaa. (Huhtalo ym. 2003, 11.)

2.2 Maahanmuuttajanaisten kokema parisuhdeväkivalta

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on Suomessa pysyvästi asuva ulkomaalainen. Hän on saattanut tulla Suomeen esimerkiksi paluumuuttajana, töihin, pakolaisena tai solmitun avioliiton takia. Henkilö on pakolainen, mikäli hän on joutunut lähtemään kotimaastaan poliittisista tai muista syistä. Pakolaisiksi luetaan niin sanotut kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat. Turvapaikanhakija on henkilö, joka anoo turvapaikkaa Suomesta. Kun hänen hakemuksensa on käsitelty ja hän on saanut oleskeluluvan, hänestä tulee pakolainen. Vapaaehtoisesti muuttavia sanotaan siirtolaisiksi. Paluumuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on suomalaiset sukujuuret tai hän on ollut aiemmin suomalainen. (Räty 2002, 11.)

Lähsuhdeväkivalta on Suomessa rikos. Kaikkialla maailmassa näin ei kuitenkaan ole, sillä noin 79 maassa se ei ole laitonta. Kaikki maahanmuuttajanaiset eivät myöskään ole tietoisia, että väkivalta on Suomen lainsäädännön mukaan rikos (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 47). Vieraassa maassa maahanmuuttajaperheen perheyhteys joutuu koe- tukselle. Perinteiset arvot, normit ja roolit saattavat kyseenalaistua, eivätkä ne enää vält- tämättä päde uudessa maassa. Suomessa on vastassa uusi yhteiskunta, vieras kieli ja kulttuuri. Elämisen perusedellytysten, kuten työn, asumisen ja toimeentulon, järjestämi- nen tuo myös haasteita. (Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a., Maahanmuuttajanaiset ja pa- risuhdeväkivalta.)

Suomi on sitoutunut muun muassa Pekingin toimintaohjelmaan, joka on yksi kansainvä- lisestä naisiin kohdistuvan väkivallan uhrien auttamiseksi ja väkivallan ehkäisytyöhön laadittu ohjelma. Sopimukset korostavat yleensä, ettei väkivaltaa tule hyväksyä kulttuu- risista, uskonnollisista tai perinteisiin liittyvistä syistä. Suomen perustuslaissa on kirjat- tuna laki yhdenvertaisuudesta, jonka mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä eikä ketään saa esimerkiksi sukupuolen tai alkuperän takia asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta (Laki yhdenvertaisuudesta 2004). Väkivalta estää tasa-arvon toteutumisen ja kotoutumisen, siksi Suomessa on maahanmuuttajanaisiin kohdistuvalle väkivallan ehkäisylle erityiset perusteet lainsäädännössä. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 13.) Maahanmuuttajien asemaa ja tasa-arvoa pyritään Suomessa edistämään ko- touttamislain avulla (Laki kotouttamisesta 1999).

Kahden eri kulttuurin edustajan parisuhde on nykypäivänä yleistä (Viertola-Cavallari 2009, 38). Kun puoliset ovat kotoisin eri maista, puolisoitten odotukset, arvot ja normit ovat usein erilaisia. Myös tästä syystä ristiriidat voimistuvat ja kodista voi tulla se paik- ka, jossa puretaan turhautumista ja pahaa oloa. (Roos 2009, 133.) Rakenteellinen epäta- sa-arvo saattaa korostua liitoissa, joissa nainen on ulkomaalainen ja mies suomalainen, sillä mies on kumppaniinsa nähden valta-asemassa. Nainen ei välttämättä hallitse suo- men kieltä, suomalaisia tapoja sekä hän saattaa olla riippuvainen miehen tuloista, mikäli hänellä ei ole omaa toimeentuloa. (Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a., Maahanmuuttaja- naiset ja parisuhdeväkivalta.)

Järjestetty avioliitto tai romanttinen rakkaus voi olla maahanmuuttajanaisen Suomeen tulosyy. Tilastojen mukaan suomalaiset miehet avioituvat todennäköisimmin Venäjältä

ja Kaakkois- tai Itä-Aasiasta kotoisin olevien naisten kanssa. (Kanervo, Nurmi & Gerbert 2011, 185–186.) Puutteellisen suomen kielen taidon vuoksi maahanmuuttajanainen elää usein palveluiden ulkopuolella miestensä antaman tiedon varassa. Avioliiton kautta maahan tulleet ovat virallisten kotouttamistoimien ulkopuolella, ja puoliset saattavat jopa tahallisesti estää vaimojen sopeutumisen yhteiskuntaan. (Kanervo ym. 2011, 186; Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a., Maahanmuuttajanaiset ja parisuhdeväkivalta.)

Naisilla, jotka muuttavat Suomeen töihin tulevan miehen puolisoina, on erityisen huono asema. Kun miehet käyvät töissä, useat naiset ovat kotona hoitamassa lapsia ja näin ollen naisten sosiaaliset kontaktit saattavat rajoittua perheeseen. Naisten oleskelulupa on täysin riippuvainen puolison oleskeluluvasta, eikä heillä ole oikeutta sosiaaliturvaan. Väkivaltaisesta suhteesta poispääsyä vaikeuttaa oleskeluluvan menettämisen ja maasta lähtemisen pelko. Väkivallan uhrin auttamista voi vaikeuttaa myös se, ettei avioero ole yleistä ja hyväksyttävää kaikissa kulttuureissa. (Kanervo ym. 2011, 189.)

Turvapaikanhakija- ja pakolaisnaiset ovat saattaneet kokea väkivaltaa niin kotona kuin sota-alueella kotimaassaan. Pakolaisuus ja turvapaikan hakeminen ovat kokemuksina hyvin traumatisoivia ja stressaavia. Rauhan aikana pari- ja lähisuhdeväkivalta on yleistä, mutta se lisääntyy entisestään konfliktien aikana ja niiden jälkeen. Väkivaltaa nähneet ja harjoittaneet miehet saattavat jatkaa väkivaltaista käytöstä kotona. Maahanmuuttajanaiset saattavat vähätellä parisuhdeväkivaltaa uudessa kotimaassa, sillä heillä on aiempia kokemuksia itseen tai läheisiin kohdistuvasta raa'asta väkivallasta (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 47). Väkivaltaan turtuneen voi olla helpompi kestää parisuhdeväkivalta, jos hän on kokenut ulkopuolisen tekemää väkivaltaa. (Kanervo ym. 2011, 187–188.)

Nainen on etenkin islaminuskoisissa maissa alistetussa asemassa verrattuna kumpaniinsa. Nainen on alistetussa asemassa jopa nuorempiin miessukulaisiinsa. Kollektiivisen kulttuurin maissa miehen ja naisen roolit ovat usein täysin eriytyneet toisistaan, esimerkiksi Intiassa kastijärjestelmän lakkauttamisesta huolimatta. Kastijärjestelmä vaikuttaa silti intialaisten elämään. Miehen perhe saa myötäjäisiä tulevasta vaimosta tämän perheeltä. Nainen on miestä heikommassa asemassa. (Viertola-Cavallari 2009, 47–51.)

Vaikeasti tavoitettavien ja syrjäytymisuhan alla elävien maahanmuuttajanaisten kotoutumisen edistämässä viranomaiset ja järjestöt ovat tärkeässä roolissa. Naiset saattavat elää kauan alistavassa ja väkivaltaisessa suhteessa, ennen kuin hakevat apua. Maahanmuuttajanaiset saattavat syyttää itseään kumppanin väkivaltaisesta käytöksestä. He eivät välttämättä ymmärrä olevansa väkivallan uhreja. Onkin tärkeää löytää mahdollisimman monia syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia naisia, jotta he pääsevät kotoutumispalvelujen piiriin. (Kanervo ym. 2011, 187.)

3. TURVAKODIN TYÖNTEKIJÄNÄ MAAHANMUUTTAJANAISTEN PARISSA

3.1 Työntekijänä Oulun turvakodissa

Valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, Ensi- ja turvakotien liitto, auttaa lapsia, jotka elävät vaikeissa ja turvattomissa oloissa sekä ehkäisee perheväkivaltaa (Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a., Ensi- ja turvakotien liitto). Turvakotityössä tavoitteena on ehkäistä tai lopettaa perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Tavoitteena on myös vakauttaa väkivaltaa kokenut ihminen, vahvistaa hänen omia voimavarojaan ja lisätä hänen turvallisuuden tunnettaan. (Oulun ensi- ja turvakoti ry toimintasuunnitelma vuodelle 2014, 4.) Turvakoti tarjoaa väkivallan kohdanneille turvallisen asumisen, kriisiapua sekä tukea ja apua konkreettisten asioiden hoitamiseen. Turvakodin työskentelymuotoja ovat yksilö- ja ryhmäkeskustelut, verkostotyö, vertaistuki, perhe- ja paritapaamiset sekä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvä neuvonta. (Oulun ensi- ja turvakoti ry i.a., Turvakoti.)

Oulun turvakoti on yksi liiton 12 turvakodista. Turvakodin toiminnan päärahoittajat ovat Raha-automaattiyhdistys sekä Oulun kaupunki ja muut kunnat. Turvakodin laitospalveluiden rahoittajana toimii asiakkaan kotikunta. Laitospalveluilla on yhteinen palvelupääällikkö, sosiaalityöntekijä ja tiimivastaava. Turvakodilla työskentelee ohjaajia ja lapsityöntekijä. Turvakoti tekee yhteistyötä toisten sosiaali- ja terveystieteiden järjestöjen, muiden alan toimijoiden, Ensi- ja turvakotien liiton sekä sen jäsenyhdistysten kanssa (Oulun ensi- ja turvakoti ry toimintasuunnitelma vuodelle 2014, 2–4, 19.) Väkivaltatyössä on tärkeää yhteistyö eri osapuolten kesken. Jotta moniammatillinen yhteistyö onnistuu, edellyttää se selkeää rakennetta, yhteisiä käytäntöjä ja tavoitteita sekä yhteistä ymmärrystä väkivaltailmiöstä. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 30.)

Hakeutuminen turvakotiin on yleensä oma-aloitteista. Sinne hakeudutaan joko soittamalla etukäteen tai tulemalla suoraan yksin tai lasten kanssa. (Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a. Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö.) Joskus viranomaiset, kuten poliisi tai sosiaaliviranomainen, voivat ohjata asiakasta turvakotiin. Turvakotijakso vaihtelee asiakkaan tarpeiden mukaan muutamasta vuorokaudesta kuukauteen. (Matela 2012, 78.) Oulun turvakodissa on kahdeksalle perheelle paikka. Kunnan sosiaalitoimesta haetaan maksusitoumus turvakotijaksolle. (Oulun ensi- ja turvakoti ry toimintasuunnitelma vuo-

delle 2014, 4.) Väkivallan tekijään ollaan myös yhteydessä tarjoten hänelle mahdollisuutta oman tilanteensa ja ongelmansa työstämiseen. Turvakotijaksolla tehdystä suunnitelmasta ilmenee myös jatkotuen tarve ja muodot. (Oulun ensi- ja turvakoti ry i.a., Turvakoti.)

Vuonna 2000 julkaistiin selvitys maahanmuuttajien turvakotiasiakkuudesta ja turvakotityön kehittämistarpeista. Selvitys antoi konkreettista tietoa väkivaltaongelman yleisyydestä. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 13–14.) Vaikka maahanmuuttajia koko väestöstä oli alle 2 prosenttia, oli selvityksen mukaan jopa 14 prosenttia turvakotien asiakkaista maahanmuuttajanaisia (Haarakangas, Ollus & Toikka 2000, 19, 43). Oulun turvakodin tiimivastaava (henkilökohtainen tiedonanto 8.11.2013) arvioi, että Oulun turvakodissa maahanmuuttaja-asiakkaiden määrä on noin 10 prosenttia. Tiimivastaavan (henkilökohtainen tiedonanto 26.5.2014) mukaan vuonna 2013 maahanmuuttajanaisia oli asiakkaana 22 henkilöä. Asiakastietojärjestelmästä on kuitenkin vaikea määrittellä, kuka asiakkaista on maahanmuuttaja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2013, 26) mukaan laadukkaan asiakastyön perusta on ammattitaito ja työssä jaksaminen. Turvakodin työntekijöiltä vaaditaan sosiaali- ja terveyshuollon kelpoisuusehtojen edellyttämä koulutus. Erilaisten koulutusten avulla varmistetaan, että turvakodin työntekijät tuntevat väkivallan ilmiönä ja sen vaikutukset ihmiseen. Työntekijällä on oltava sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä erityisosaamista. Turvakodissa on turvallisuussuunnitelma vaaratilanteita varten sekä hyvinvointisuunnitelma työntekijöiden työssä jaksamisesta ja hyvinvoinnista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 26.)

Väkivaltatyössä työntekijä on päivittäin tekemisissä traumatisoituneiden asiakkaiden kanssa kuullen heidän kertomuksia väkivaltaisista kokemuksistaan. Väkivaltatyöhön kasvaminen ja siinä kehittyminen on jokaiselle työntekijälle vaativa ja aikaa vievä prosessi. Väkivaltatyössä riittävä pohjakoulutus ja hyvät vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä. Työntekijän tulee saada riittävästi tietoa väkivallasta ja sen seurauksista, mikä auttaa myös työssä jaksamisessa. Ensi- ja turvakodin työntekijät saavat koulutusta, joka syventää ammattitaitoa. Kriisi- ja traumatyön ja/tai väkivaltatyön täydennyskoulutus kuuluu väkivaltatyön työntekijöille (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, 26). Työnohjaus on välttämätöntä väkivaltatyössä ja merkittävää työn jaksamisen kannalta. Väkivaltatyössä

on tärkeää myös vertaistuki ja tarpeen tullen työssä nousevien asioiden jaksaminen muiden työntekijöiden kanssa. (Lohtander 2006, 136–137.)

3.2 Maahanmuuttajanaisten auttaminen ja työn haasteet

Maahanmuuttajien parisuhdeväkivalta ei ole yleisempää verrattuna kunkin maan kanta-väestöön. Parisuhdeväkivaltaa kohdanneiden maahanmuuttajanaisten tilanteet ja taustat ovat kuitenkin erilaiset kuin kantaväestön. (Menjívar & Salcido 2002, 901–902.) Maahanmuuttaja-asiakkaiden taustat ja Suomeen tulossyyt ovat hyvin erilaisia. Lisäksi perhe-elämään liittyvät ongelmat poikkeavat toisistaan paljon. Maahanmuuttajataustaiset asiakkaat tarvitsevat tukea selvitäkseen henkisesti, mutta usein he myös tarvitsevat apua konkreettisten asioiden hoitamisessa. (Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a., Maahanmuuttajanaiset ja parisuhdeväkivalta.)

Turvakodin väkivaltatyön lähtökohtana on tarjota samaa palvelua suomalaisille ja maahanmuuttajataustaisille asiakkaille, koska väkivaltakokemukset ovat samanlaisia kulttuurista riippumatta (Ojuri 2006, 31–32). Maahanmuuttajanaiset ovat kuitenkin erityis- asemassa muun muassa heikon kielitaidon, epävarman yhteiskunta-aseman ja kotimaan kokemusten takia. Lisäksi asuminen väkivallan tekijän kanssa rajoittaa heitä. (Menjívar & Salcido 2002, 901–902.) Maahanmuuttajuus tuo erityispiirteitä myös käytännön työlle. Työskentelyssä on otettava huomioon maahanmuuttajanaisten etninen ja kulttuurinen tausta, lainsäädäntö, naisten kielitaito, Suomessa oloaika sekä tietämys omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. (Ojuri 2006, 31–32.)

Monikulttuurisessa asiakastyössä on tärkeää tiedostaa, etteivät kaikki maahanmuuttajat ole samanlaisia taustoiltaan, tarpeiltaan ja toiveiltaan. Aivan kuten maahanmuuttajanaiset, myös heidän kokemuksensa ovat aina yksilöllisiä. On muistettava, että kansallisuusryhmien välillä ja niiden sisällä voi olla suuriakin eroja. Eri kulttuureissa on erilaisia käsityksiä muun muassa tasa-arvosta, parisuhteesta sekä siitä, mikä on hyväksyttävää puolisoitten välillä ja millainen käytös on kumppanuutta. Tämän vuoksi maahanmuuttajia ei voi ajatella yhtenäisenä ryhmänä. (Kanervo ym. 2011, 173–174.)

Maahanmuuttajilla on mukanaan omat kokemuksensa tullessaan Suomeen, ja siten he edustavat omaa kulttuuriperinnettään (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 13). Jokaisen asiakkaan kulttuuritaustaan on mahdotonta tutustua tarkasti työskennellessä maahanmuuttajien kanssa. Yleisesti voidaan puhua esimerkiksi afrikkalaisesta tai aasialaisesta kulttuurista, mutta ihmiset tai kulttuurit eivät ole niissä yhteneväisiä. (Räty 2002, 54.) Kulttuurista riippumatta Suomessa samat lait koskevat kuitenkin kaikkia, joten myös maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaan väkivaltaan on puututtava (Kanervo ym. 2011, 174).

Väkivaltaa ei voida oikeuttaa kulttuurisin perustein missään tilanteessa. Turvakotityöntekijän tehtävänä on kaikin tavoin parantaa väkivallan uhrin turvallisuutta ja oikeusturvaa. Väkivaltatyössä työntekijän täytyy vastustaa väkivaltaa ja näin ollen työ poikkeaa ratkaisevasti muusta sosiaali- ja terveysalan työstä. Väkivalta ei ole hyväksyttävää missään muodossa ja se on aina rikos. Se loukkaa ihmisoikeutta ja on este tasa-arvolle. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 14.)

Maahanmuuttajanaisiin kohdistuva väkivalta jää yhä usein tunnistamatta peruspalveluissa, heitä auttavien järjestöjen ja turvakotien kokemusten mukaan (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 14). Parisuhdeväkivallalla ei ole usein ulkopuolisia todistajia. Lisäksi asiakkaat eivät puhu väkivallasta oma-aloitteisesti kovin helposti. Avun pyytäminen voi olla vaikeaa esimerkiksi pelon tai syyllisyyden vuoksi. (Piispa 2011, 15.) Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun (2010, 29) mukaan maahanmuuttajanaiset eivät usein tiedä oikeuksistaan tai mistä voi saada apua. Naisilla on korkea kynnys hakea julkisen sektorin palveluita johtuen siitä, että he kokevat häpeää väkivallasta ja eivät luota viranomaisiin. Myös perhesuhteet sekä suhtautuminen kulttuuriin ja uskontoon vaikuttavat avunhakemiseen. Palveluiden saaminen omalla kielellään olisi tärkeää maahanmuuttajanaisille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 29.)

Työntekijällä ei välttämättä ole aina osaamista, valmiuksia tai rohkeutta tunnistaa, ottaa puheeksi tai puuttua asiakkaan kokemaan väkivaltaan (Piispa 2011, 15). Hänestä voi tuntua vaikeammalta auttaa maahanmuuttajataustaisia väkivallan uhreja kuin kantasuomalaisia. Usein auttamista helpottaa ymmärrys asiakkaan kulttuuria ja sen muokkaamia ajatusmalleja kohtaan. Asiakastilanteen luottamuksen syntymiseen voi vaikuttaa aikaisemmat huonot kokemukset ennakkoluuloista ja kulttuurien välisestä kohtaamisesta.

Työntekijän ja maahanmuuttaja-asiakkaan välisen luottamussuhteen syntymiseen voi mennä pitkäkin aika. Omien asenteiden, arvojen ja taustojen tunnistaminen auttavat työntekijää kohtaamaan vieraiden kulttuurien edustajia ja hyväksymään erilaisia tapoja. Auttamisen kannalta on tärkeää, että väkivaltaa kokeneen maahanmuuttajanaisen kertomaa kuunnellaan ja uskotaan todeksi. (Kanervo ym. 2011, 191–192.)

Räty (2002, 210) jaottelee maahanmuuttajien kanssa työskentelevän työntekijän ammatilliset valmiudet kolmeen pääkohtaan. Ensimmäisenä on kulttuurinen sensitiivisyys, johon kuuluu käsitys omasta kulttuurista ja sen vaikutuksista omaan toimintaan. Työntekijä tietää myös jonkun verran asiakkaiden erilaisista kulttuureista ja niiden erityispiirteistä. Toisena pääkohtana on se, että työntekijä osaa kohdata ja kommunikoida asiakkaan kanssa kielivaikeuksista, näkemyseroista ja vaikeista elämäntilanteista huolimatta. Työntekijällä täytyy olla myös tietoa maahanmuuttajan elämäntilanteesta. Viimeinen pääkohta on, että työntekijä tietää maahanmuuttajien palvelujärjestelmästä ja omasta lähiympäristöstä, jotta hän osaa neuvoa ja ohjata maahanmuuttajia. (Räty 2002, 210.)

Sosiaali- ja terveystalouden asiakastyössä kohdataan kymmeniin eri etnisiin ryhmiin kuuluvia asiakkaita käyttäen useampia eri kieliä kommunikoinnissa (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 13). Asiakastilanteeseen on hyvä tilata tulkki, mikäli maahanmuuttaja ei selviydy asioinnista suomen tai ruotsin kielellä. Tulkista on hyötyä sekä asiakkaalle mutta myös työntekijälle, sillä molemminpuolinen ymmärrys mahdollistaa asiakastilanteen sujuvuuden. Tulkin järjestäminen kuuluu viranomaiselle. Puhelintulkkaukseen voi turvautua yllättävissä tilanteissa, jolloin tulkkaus hoidetaan puhelimen välityksellä. Tulkin tulee mahdollistaa kommunikointi maahanmuuttaja-asiakkaan ja työntekijän välillä. Maahanmuuttajan lähiomainen ei sovellu tulkiksi. Vaikka lapset oppivat suomen kielen usein nopeammin kuin vanhempansa, varsinkaan heitä ei tule käyttää tulkkeina. (Räty 2002, 149–150.)

4 SEURAKUNNAN AUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

Ihmiskäsityksellä pyritään kuvaamaan ihmisen ulottuvuuksia, olemisen muotoja ja kaiken kaikkiaan sitä, miten ihmisen nähdään olevan olemassa. Lähtökohtana on, että ihmiskäsityksessä ihminen nähdään luotuna, syntisenä ja pelastusta tarvitsevana – Ihminen Jumalan ihmisenä (sub ratione Dei). Kristillisessä ihmiskäsityksessä keskeisinä asioina nähdään olevan ihmisarvon alkuperäisyys, ehdottomuus ja kaikille sen samanlaisuus. Sen perustana on Jumalan luomisteko ja ehdoton rakkaus. Ihmisiä ei voida asettaa arvojärjestykseen eikä heitä saa asettaa välineelliseen asemaan. Ihminen saa merkityksen ja arvon kristillisen ihmiskäsityksen mukaan Jumalasta. Ihminen on Jumalan kuva (imago Dei) ja suhde Jumalaan nähdään keskeisenä ja erityislaatuisena. Jumala voi puhutella ja olla vuorovaikutuksessa ihmisen kanssa. Jokainen ihminen toteuttaa omaa yksilöllistä tehtäväänsä ja ottaa vastuuta maailmassa. (Niemelä 2002, 87–90.)

Ihmisyteen kuuluu jumalasuhteen lisäksi suhde muihin ihmisiin. Tätä ihmisten välistä suhdetta kuvaa rakkauden kaksoiskäskey ja lähimmäisenrakkaus. Lähimmäisenrakkauden perusta on siinä, että kaikki ihmiset ovat Jumalan luomia ja tasa-arvoisia. Kun ihminen rakastaa ja auttaa lähimmäisiään, hän palvelee samalla myös Jumalaa. Kristillistä ihmiskäsitystä ohjaa eettisyys, koska ihminen on luotu elämään yhdessä ja yhteydessä. Ihminen on kuitenkin myös syntinen, jonka takia ihminen on ristiriidassa sekä oman olemuksensa että oman itsensä kanssa. Vaikka ihminen on perisyntien kautta vieraantunut itsestään ja Jumalasta, hänen on pyrittävä toimimaan vastuullisesti ja rakastamaan lähimmäisiään. Kolmas keskeinen piirre kristillisessä ihmiskäsityksessä on pelastus. Ihmisen synnit on sovitettu ja hän on lunastettu sekä sitä kautta on luotu uusi yhteys Jumalaan. Kristus vapautti synnistä ja lainalaisuudesta. Kristuksessa on toteutunut tosi ihmisyys. (Niemelä 2002, 89–90.)

Diakoniatyössä autetaan vaikeuksissa olevaa ihmistä kokonaisvaltaisesti. Kokonaisvaltaisessa auttamisessa huomioidaan hengellinen, aineellinen, henkinen ja sosiaalinen tukeminen. Diakoniatyöhön sisältyy myös muun muassa yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja osallistuminen arvokeskusteluun sekä ihmisen vastuullisuuden ja omaehtoisen toimintakyvyn tukeminen. Tehdään myös yhteistyötä sosiaali- ja

terveystyön toimijoiden kanssa. Diakoniatyö puolustaa heikoimmassa asemassa olevia ja ihmisiä, jotka eivät syystä tai toisesta voi puolustaa itseään. Diakoniatyön tehtävänä on tuoda heidän asiansa esille. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 37, 108.)

Paikallinen seurakunta tekee yhteistyötä kunnan kanssa maahanmuuttajatyössä. Maahanmuuttajia autetaan kotoutumaan omaan seurakuntaan. Seurakunnan maahanmuuttajatyössä on oltava ekumeeninen ote. Ekumeenisessa otteessa pyritään siihen, että maahanmuuttajaa tuetaan saamaan yhteys omaan kirkkoon ja oman kielen jumalanpalveluksiin. Muihin uskontokuntiin kuuluvia maahanmuuttajia tuetaan tarvittaessa saamaan yhteys omiin uskonnollisiin yhteisöihin. Usein diakonialla ja yhteiskunnallisella työllä on päävastuu seurakunnan maahanmuuttajatyössä. Maahanmuuttajalla on suuri avuntarve, eikä auttajia juurikaan ole. Maahanmuuttajatyön tehtävä on siis diakonisesti perusteltua. Seurakunnan tekemä diakoninen maahanmuuttajatyö painottuu maahanmuuttajien tukemiseen monin tavoin, kuten heidän ja kantaväestön välisen vuoropuhelun käynnistämiseen ja ylläpitämiseen. (Jääskeläinen 2002, 216.)

Seurakunnan maahanmuuttajatyötä tehdään usealla tasolla ja sen edellytyksenä on, että luodaan henkilökohtaisia kontakteja maahanmuuttajiin. Vaikuttamistyöhön kuuluu vähemmistöjen puolesta puhuminen ja muu ihmisoikeustyö. Seurakunta tukee ja rohkaisee maahanmuuttajia osallistumaan sen toimintaan. Maahanmuuttajille suunnattua toimintaa ovat muun muassa vieraskieliset jumalanpalvelukset, perheneuvonta, leirit ja kotikäynnit. Esimerkiksi omakieliset ryhmät ja kurssit eri aihepiirein tukevat kotoutumista. Samalla ne tukevat myös oman kulttuurin säilymistä. Toiminnan kautta luodaan ystävyysuhteita ja saadaan vertaistukea. (Jääskeläinen 2002, 216–217.)

Oulun seurakuntayhtymän kansainvälisen työn tarkoituksena on auttaa maahanmuuttajia löytämään tiensä kirkkoon. Tällä hetkellä kansainvälinen työ keskittyy sielunhoitoon ja jumalanpalveluselämään. Sen kautta järjestetään myös leirejä, retkiä sekä tarvittaessa vierailuja. Kansainvälinen työ on tarkoitettu kaikille ulkomaalaistaustaisille. Oulun seurakuntayhtymällä on kansainvälisen työn pappi ja kansainvälisen työn diakoni. (Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a., Kansainvälinen työ.)

Viime vuosikymmenen aikana Suomeen on muuttanut paljon ei-kristillisen uskontojen edustajia, joista eniten on islaminuskoisia. Naisille on suunnattu dialogiryhmiä, joissa islaminuskoiset ja kristityt naiset voivat pohtia yhdessä uskon merkitystä voimaannuttavana tekijänä omassa, mutta myös perheen elämässä. (Jääskeläinen 2002, 217.) Muun uskontokunnan edustajat eivät välttämättä kuitenkaan hae niin helposti apua ja tukea evankelisluterilaiselta seurakunnalta. Heitä on saatettu jopa oman yhteisön sisällä kieltää hakemasta apua sieltä. (Helin ym. 2010, 106.)

Seurakunnat ja kristilliset yhteisöt tekevät naistyötä, jonka tarkoituksena on tukea kasvussa ja elämässä. Monissa maissa, myös Suomessa, naisten keskeisiksi ongelmiksi ovat nousseet rasismi, etniset ristiriidat, syrjintä ja muut sosiaaliset jakautumiset. Naistyön yhtenä tavoitteena on auttaa kirkkoja vapautumaan syrjivistä toimintatavoista ja opetuksista kuten seksismistä ja luokka-ajattelusta. Kirkkoja kannustetaan toimimaan solidaarisesti naisia kohtaan. Naistyön avulla tuodaan esille naisen ääni myös kansainvälisesti. Naistyön kautta parisuhteessa väkivaltaa kohdanneet naiset saavat vertaistukea ja apua diakoniatyöntekijältä, mutta tarvittaessa myös muilta seurakunnan työntekijöiltä. (Jääskeläinen 2002, 224–226.)

Seurakunnissa tehdään myös väkivaltatyötä, jonka avulla pyritään tukemaan ja auttamaan väkivaltaa kohdanneita. Oulun evankelis-luterilaisen seurakunnan diakoniatyöntekijän (henkilökohtainen tiedonanto 3.10.2014) mukaan Oulun seurakuntayhtymä järjestää väkivaltaa kohdanneille vertaistukea ryhmätoimintana. Vertaistukiryhmä on suljettu ryhmä. Ryhmään pääsy edellyttää alkuhaastattelua, jossa kartoitetaan asiakkaan tilannetta ja tuentarvetta. (Diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 3.10.2014.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA KYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena on jakaa tietoa Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksista maahanmuuttajanaisten parissa tehtävästä turvakotityöstä, jotta työtä voitaisiin kehittää.

Tutkimuskysymykset:

- 1) Mitä kokemuksia Oulun turvakodin työntekijöillä on työstä parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten parissa?
- 2) Miten työntekijät kokevat omat valmiutensa ja millaisia haasteita he näkevät työssä maahanmuuttajanaisten parissa?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi syksyllä 2013. Yhteistyökumppaniksi tuli Oulun turvakoti. Maahanmuuttajien parissa tehtävä työ oli tuttua Moninaisuus- ja monikulttuurisuus -opintokokonaisuuden myötä. Jo opinnäytetyöprosessin alussa tutkimuskohderyhmänä kiinnosti maahanmuuttajanaiset, mutta turvakotityö oli kuitenkin uutta. Tarkoituksena olikin haastatella maahanmuuttajanaisia heidän kokemuksistaan asiakkaina Oulun ensi- ja turvakodilla. Aihe muuttui, koska haastateltavia ei ollut riittävästi. Turvakodin tiimivastaava ehdotti, että voisimme vastaavasti perehtyä työntekijänäkökulmaan. Sen seurauksena aihetta muutettiin käsittelemään Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kohdanneiden maahanmuuttajanaisten parissa.

Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia kerättiin teemahaastattelun avulla. Työntekijän asiakaskohderyhmänä tuli olla naiset, jotka olivat yli 18-vuotiaita, parisuhdeväkivaltaa kohdanneita ja taustaltaan maahanmuuttajia. Opinnäytetyö on tärkeä, koska Oulun turvakodille ei ole tehty aiemmin vastaavaa. Opinnäytetyö tuo esille työntekijöiden kokemuksia työstään maahanmuuttajanaisten parissa sekä työn haasteita. Lisäksi se kuvaa työntekijöiden näkökulmasta kulttuurieroja turvakotityössä. Oulun turvakoti voi hyödyntää opinnäytetyön tuloksia työn kehittämisessä. Suomen turvakotien työntekijät ja alan opiskelijat saavat kuvan siitä, kuinka asiakaskunta monikulttuuristuu ja mitä turvakotityö maahanmuuttajanaisten parissa pitää sisällään Oulun turvakodissa.

6.1 Laadullinen tutkimus opinnäytetyössä

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkijan arvolähtökohdat vaikuttavat tutkimukseen ja täydellistä objektiivisuutta ei voida saavuttaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata ja ymmärtää ilmiötä sekä antaa sille mielekäs tulkinta. Tavoitteena on ilmiön syvälinen

ymmärtäminen. Laadullisessa tutkimuksessa pidetään tärkeinä ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä reaali maailmasta sekä niiden merkityksiä. (Kananen 2008, 24–25.)

Karkeasti määriteltynä laadullisen aineiston teksti syntyy tutkijasta riippuen tai riippumatta. Kvalitatiivinen tutkimus etenee prosessiluonteisesti juuri sen menetelmien kautta. Tutkimuksen eri vaiheet kuten aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi kiinnittyvät yhteen. Joskus on syytä palata itse tutkimusongelman aseteluun ja alkuperäiseen aineistoon. (Eskola & Suoranta 1998, 15–16.) Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin menetelmin. Laadullinen tutkimus nähtiin parhaaksi vaihtoehdoksi turvakodin työntekijöiden kokemusten keräämisessä. Se mahdollisti kokemusten laajamittaisen tarkastelun ja esittämisen. Tutkimuskysymyksiin palattiin aineistonkeruun jälkeen. Kysymyksiä tarkennettiin ja jäsennettiin.

6.2 Aineiston hankinta teemahaastattelulla

Aineisto kerättiin haastattelun avulla, jonka kautta selvitettiin Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten parissa. Tammikuussa 2014 haastattelimme Oulun turvakodin neljää työntekijää, jotka työskentelivät parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten parissa. Työntekijöiden työkokemusta ja koulutusta kysyttiin haastattelujen alussa. Turvakodille etukäteen lähetetyssä saatekirjeessä (Liite 1) kerrottiin opinnäytetyöstä, sen aikataulusta ja haastatteluteemoista. Hirsjärven, Remesin ja Sajavaaran (2009, 204–205) mukaan haastattelu on ollut päämenetelmänä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa, mikä tekee siitä ainutlaatuisen tiedonkeruumenetelmän.

Menetelmänä haastattelu on yksinkertainen ja sen avulla voi selvittää, mitä haastateltava ajattelee ja miksi hän toimii tietyllä tavalla. Haastatteliija voi tarvittaessa toistaa kysymyksen, mutta myös oikaista väärinkäsityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73.) Haastattelussa on mahdollista myös selventää vastauksia ja esittää tarpeen vaatiessa tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelun hyvinä puolina voidaan pitää sen joustavuutta säädellä aineiston keruuta tilanteen ja vastaajien mukaan. Haastattelun vastauksia on hel-

pompi tulkita kuin esimerkiksi sähköpostikyselyä, sillä haastattelussa näkee vastaajan ilmeineen ja eleineen. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–205.)

Haastattelut tehtiin teemahaastattelemalla, sillä se tarjoaa haastattelijalle riittävästi vapautta. Eskolan ja Suorannan (1998, 87) mukaan teemahaastattelussa haastattelun teema-alueet tiedetään, mutta kysymysten muotoa ja järjestystä on mahdollista muuttaa vielä haastattelutilanteessa. Haastattelijä varmistaa, että kaikkia ennakkoon määriteltyjä teemoja joko käsitellään tai sivuutetaan haastattelussa. Haastattelijalla onkin hyvä olla mukana tukilista käsiteltävistä aiheista. (Eskola & Suoranta 1998, 87.)

Kanasen (2008, 73–74) mukaan ennalta määrätyt teemat helpottavat rajaamaan haastattelua ja sen aihetta. Varsinaisia tutkimuskysymyksiä ratkotaan haastatteluun liittyvillä kysymyksillä. Opinnäytetyön haastatteluteemoiksi valikoituivat *1. kulttuurierot ja naisten asema, 2. kommunikointi, kieli ja tulkkaus, 3. hengellisyyden tukeminen ja yhteistyö seurakunnan kanssa, 4. turvakotityöntekijän kokemat haasteet sekä 5. tiedot ja taidot sekä yhteistyön merkitys*. Teemojen avulla haettiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. Valitsimme tiettyjä teemoja etukäteen, ja valittuihin teemoihin vaikutti teoriapohja sekä oma kiinnostus. Turvakodin tiimivastaava täydensi teemoja sekä ehdotti lisäyksiä ja muutoksia.

Haastateltava, haastattelijä ja itse tilanne vaikuttavat haastattelun kulkuun ja onnistumiseen. Haastattelulle on tärkeää varata aikaa. Haastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina. Yhdelle haastattelulle varattiin aikaa noin tunnin verran, mutta haastattelut veivät odotettua vähemmän aikaa. Hirsjärven, Remesin ja Sajavaaran (2009, 206) mukaan haastattelun luotettavuuteen voi vaikuttaa se, että haastateltava antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Haastatteluista saatava aineisto on konteksti- ja tilannesidonnaista. Emme voikaan olla varmoja, puhuuko haastateltava samalla tavalla haastattelutilanteessa kuin jossakin toisessa tilanteessa. Analysoidessa tutkimustuloksia on syytä huomioida, ettei tulosten yleistämistä tule liioitella. (Hirsjärvi ym. 2009, 206–207.)

Ennen varsinaista haastattelua on hyvä tehdä esihaastattelu. Esihaastattelun avulla testataan haastattelurunkoa, aihepiirien järjestystä sekä selvitetään haastattelun keskimääräinen pituus. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 72.) Turvakodin tiimivastaavalle

tehtiin koehaastattelu. Koehaastattelu onnistui hyvin, joten sitä käytettiin myös opinnäytetyön aineistona. Haastattelurunkoon ei tehty juurikaan muutoksia koehaastattelun jälkeen. Opinnäytetyön luotettavuudessa on huomioitu se, että yksi haastateltavista tiesi haastatteluteemat etukäteen.

Haastattelija ohjaa haastattelua tehden kysymyksiä. Hän voi laatia etukäteen lisäkysymyksiä varalle, jos haastattelu ei lähdekään sujuvasti käyntiin. Lisäkysymysten avulla haastattelija voi myös oikaista, mikäli haastateltava on ymmärtänyt kysymyksen väärin. Rauhallinen paikka on haastattelun edellytys. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 103–104, 127.) Haastattelut tehtiin turvakodin yhdessä työhuoneessa, jonne ei sillä hetkellä päässyt muita ihmisiä. Haastattelutilanne oli rauhallinen ja kaikki haastattelun osapuolet näkivät toisensa. Jokainen haastattelu nauhoitettiin ääninauhuria käyttäen. Ääninauhurin käytöstä oli tiedotettu haastateltaville etukäteen saatekirjeessä (Liite 1). Meillä molemmilla oli mukana haastatteluteemat ja -runko (Liite 2).

Haastattelujen tallentaminen kuuluu teemahaastatteluun, minkä ansiosta haastattelu on nopeampaa ja sujuvampaa. Nauhoituksen avulla haastattelun kommunikoinnista saadaan säilytetyksi olennaisia seikkoja, kuten äänenkäyttö ja tauot. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 92.) Kanasen (2008, 79) mukaan tekniset ratkaisut oikein käytettynä tuovat luotettavuutta ja varmuutta. Tallentaminen mahdollistaa haastattelutilanteeseen paluun, tulkinnan tarkistamisen ja syventämisen.

Kanasen (2008) mukaan litterointi on eri tallenteiden, kuten äänen, purkamista kirjalliseen muotoon. Haastatteluaineisto on tarkoitus kirjoittaa mahdollisimman sanatarkasti tekstimuotoon. Litteroinnin hitauden takia tutkija päättää, mitä kaikkea hän litteroi. Joten valintoja joudutaan tekemään, mutta tallessa oleviin tallenteisiin voi palata myöhemminkin tarpeen tullessa. Litterointi voidaan erottaa eri tasoihin ja tekniikoihin. Sanatarkassa litteroinnissa jokainen äännähdyskin on kirjattu ylös. (Kananen 2008, 80.) Koko haastatteluaineisto litteroitiin sanatarkasti helmikuussa 2014. Haastatteluaineistoa oli yhteensä 75,14 minuuttia ja litteroituja sivuja tuli noin 24 sivua. Suurin osa aineistosta litteroitiin yhdessä siten, että toinen kirjoitti tietokoneella ja toinen toisti sanotun. Aineistot, joita ei litteroitu yhdessä, tarkastettiin lukemalla.

6.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Laadullisen aineiston analyysillä pyritään selkeyttämään aineistoa ja sitä kautta tuottamaan uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysin tarkoituksena on tiivistää aineisto ilman, että sen sisältämä tieto muuttuu. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Laadullisen aineiston analysoinnissa voidaan käyttää sen perusanalyysimenetelmää sisällönanalyysia. Sisällönanalyysia voidaan pitää sekä metodina että teoreettisena viitekehyksenä. Se voidaan siten liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysin avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103). Analysoimme haastattelusta saamaamme aineistoa.

Opinnäytetyön aineiston analyysissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Teoriaohjaavassa analyysissa vaihtelevat sekä aineistolähtöisyys että valmiit mallit, joita pyritään yhdistämään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97). Aineistosta nousi esille aiheita, kuten tulkkaus, joita täydennettiin teoriaosioon sen verran, mikä oli oleellista. Teoriaohjaavassa analyysissa aineiston hankinta, eli miten määritellään tutkittava ilmiö käsitteenä, on vapaamuotoista suhteessa teoriaosan jo tiedettyyn tietoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98).

Opinnäytetyössä käytettiin abduktiivista päättelymenetelmää. Abduktiivisessa analyysissa aineisto ja teoriat vuorottelevat. Tällöin kyseessä on deduktion ja induktion eli teorialähtöisen ja aineistolähtöisen analyysin sekoitus. Aineisto on abduktiivisen analyysin lähtökohta, mutta teoriaa käytetään apuvälineenä analyysissa. (Kananen 2008, 91.) Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 136) mukaan tutkijalla on valmiina niin sanottuja johtolankoja, joita aineiston avulla todennetaan. Opinnäytetyön johtolankana oli, että maahanmuuttajanaisten kohtaamaan väkivaltaan ja väkivaltatyöhön liittyy kulttuurisia piirteitä. Analysointia ohjasi viitekehyksen ilmiö siitä, että kulttuuri vaikuttaa turvakodin väkivaltatyöhön maahanmuuttajanaisten parissa sekä työntekijällä tulee olla erityisosaamista sekä kulttuurisensitiivisyyttä ja -kompetenssia. Opinnäytetyön johtolangan kannalta tärkeät käsitteet selvitettiin jo ennen aineiston hankintaa.

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91–92) tuovat esille Laineen esittämän rungon laadullisen tutkimuksen etenemisestä. Siinä aluksi on päätettävä, mikä kerätyssä aineistossa kiinnostaa ja on tehtävä niin sanotusti vahva päätös siitä. Sen jälkeen on valittava aineistos-

ta, 1. erottaako ja merkitseekö aineistosta, ne asiat jotka kiinnostavat, 2. jääkö kaikki muu pois tutkimuksesta vai 3. kerääkö merkityt asiat yhteen ja erilleen kerätystä aineistosta. Sen jälkeen tehdään yhteenveto. Tehtävänä on valita jokin tarkkaan rajattu ilmiö, josta kerrotaan mahdollisimman paljon. Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelma kertovat, mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

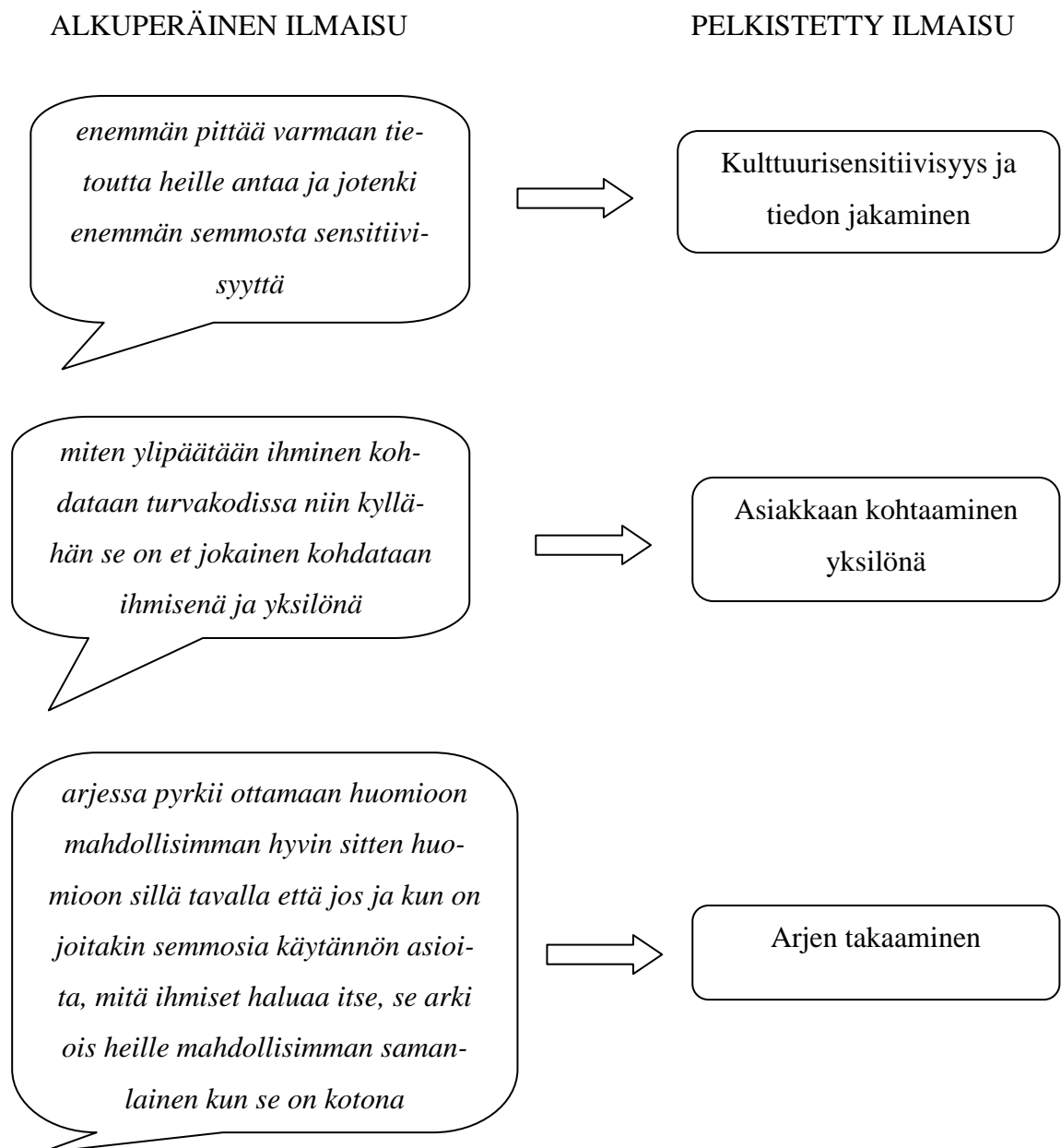
Aineiston analysointi alkoi siitä, että litteroitua aineistoa luettiin useaan kertaan. Litteroitu aineisto koodattiin eli merkittiin ja nostettiin esille väreillä. Haastateltavien kertomia asioita avattiin. Jokaisesta haastatteluvastauksesta poimittiin teeman kannalta oleelliset asiat ylös. Teemat vastasivat tutkimuskysymyksiin. Haastatteluaineistosta poimittiin samankaltaisuuksia. Eri haastattelujen samoista kysymyksistä tehtiin yhteenveto, mitä kukin haastateltava oli vastannut samaan kysymykseen. Haastateltavien esille tuomia asioita numeroitiin, jotta tiedettiin, kuinka moni haastateltavista sanoi saman asian. Sen avulla myös huomattiin poikkeavat haastatteluvastaukset, joita ei kuitenkaan jätetty huomioimatta. Jokaisesta teemasta tehtiin oma miellekartta. Koodaamisen avulla oli helppo palata aineistoon. Se auttoi myös jäsentämään aineistoa.

Teemahaastattelun avulla aineiston jakaminen on suhteellisen helppoa, sillä teemat jäsentävät jo kerättyä aineistoa. Tarkoituksena on, että etsitään valittua teemaa kuvaavia näkemyksiä. Tämän jälkeen on syytä miettiä haetaanko aineistosta samanlaisuutta vai erilaisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Aineiston teemoittelu voi olla luokittelun kaltaista eli aineisto järjestetään luokkiin. Teemoittelussa painottuu kuitenkin teemoissa nousseet vastaukset. Lukumäärillä ei välttämättä ole merkitystä, vaan sillä mitä kustakin teemasta on sanottu. Teemoittelussa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisin aihepiirein. Sen avulla voi vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä kerättyssä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Koodaamisen jälkeen aineisto teemoiteltiin haastatteluteemoin (Liite 2). Opinnäytetyön alkuvaiheesta lähtien oli selkeät teemat, jotka johdattelivat siten sekä haastattelun etenemistä että aineiston analysointia.

Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata tutkittavaa ilmiötä sanallisesti ja selkeästi. Sisällönanalyysin vaiheita ovat aineiston pelkistäminen eli redusointi, klusterointi ja abstrahointi. (Kananen 2008, 94.) Tutkiva aineisto pelkistetään eli redusoidaan litteroinnin

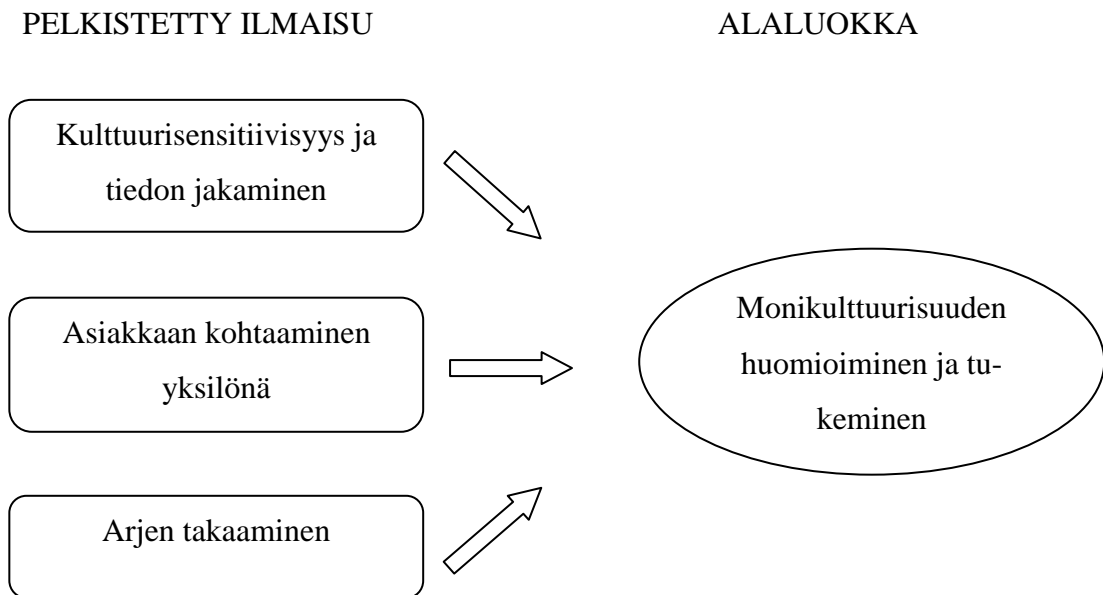
jälkeen. Epäoleellinen karsitaan pois aineistosta. Pelkistäminen voi olla aineiston pilkkomista osiin tai informaation tiivistämistä. (Tuomi & Sarajarvi 2013, 109.) Haastatteleaineistosta valittiin tutkimuskysymysten kannalta oleellisia kommentteja, joista tehtiin pelkistettyjä ilmauksia. Aluksi pelkistetyt ilmaukset kirjoitettiin käsin paperille, josta myöhemmin ne siirrettiin analysointirunkoon.

KUVIO 1. Esimerkki redusoinnista eli pelkistämisestä

Aineiston pelkistämisen jälkeen se klusteroidaan eli aineiston ryhmittelystä koodatut alkuperäisilmaukset käydään läpi tarkoin, ja siitä etsitään samankaltaisuuksia ja eroavai-

suuksia. Kaikki samaa tarkoittavat ilmaukset ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi, joka nimetään luokkaa kuvaavalla käsitteellä. (Kananen 2008, 94; Tuomi & Sarajärvi 2013, 110.) Redusoinnin jälkeen muodostettiin alaluokkia samankaltaisista pelkistetyistä ilmauksista, esimerkiksi *Tulkin valinta ja käyttö* ja *Monikulttuurisuuden tukeminen*.

KUVIO 2. Esimerkki klusteroinnista eli ryhmittelystä

Abstrahoinnilla tarkoitetaan käsitteellistämistä. Abstrahoinnissa alkuperäisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista edetään sekä teoreettisiin käsitteisiin että johtopäätöksiin. Abstrahointi jatkuu niin kauan kuin aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista siten, että yhdistellään luokituksia. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysin abstrahointivaiheessa empiirinen aineisto liitetään teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 111, 117.) Klusteroinnin jälkeen samankaltaiset alaluokat yhdistettiin niitä käsittäväksi yläluokaksi. Yläluokkia muodostui yhteensä seitsemän, esimerkiksi *Kulttuuriset piirteet väkivaltatyössä* ja *Haasteet turvakotityössä*.

Abstrahointia jatkamalla muodostettiin yläluokkia kuvaavat pääluokat, joita ovat *Työntekijällä on kulttuurisensitiivisyyttä*, *Työntekijän kokemukset maahanmuuttajanaisasiakkaiden hengellisyydestä* ja *Työntekijällä on erityisosaamista, jonka avulla toimia haasteellisissa tilanteissa*. Pääluokkien yhdistävänä tekijänä ovat työntekijän kokemukset työstään parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten kanssa.

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2014 Oulun turvakodilla. Haastattelimme neljää työntekijää. Työntekijöillä on erilaiset työkokemukset; osa on ollut kauankin turvakodilla töissä, osa taas lyhyemmän ajan. Haastateltavista yksi on koulutukseltaan lähihoitaja ja muut sosionomeja. Lisäksi työntekijät ovat käyneet lisäkoulutuksia.

7.1 Työntekijän kokemukset kulttuurisista ja kielellisistä piirteistä turvakotityössä

7.1.1 Monikulttuurisuuden tukeminen ja kulttuurierot

Haastatteluissa ilmeni, että monikulttuurisuus vaikuttaa turvakodin väkivaltatyöhön maahanmuuttajanaisten parissa. Monikulttuurisuutta pyritään tukemaan kuuntelemalla asiakkaan toiveita ja huomioimalla kulttuuripiirteitä, esimerkiksi ruokailuun liittyviä sääntöjä ja huivin käyttöä. Jokainen ihminen kohdataan yksilönä. Asiakkaan toiveita, kulttuuria ja siihen kuuluvia tapoja kunnioitetaan. Turvakodissa pyritään mahdollisuuksien mukaan takaamaan asiakkaalle samanlainen arki kuin kotona. Hänelle annetaan omaa tilaa ja asiakkaan erityistarpeita pyritään huomioimaan.

Ja sitten se näkyy ruokavaliossa ja siinä, että otetaan huomioon jokaisen omat rutiinit ja käytännöt, ja se miten on tottunut toimimaan arjessa ja se, et annetaan sille jotenki tilaa olla juurikin niin kuin haluaa olla.

Monikulttuurisuuden tukeminen oli haastattelujen mukaan tiedon antamista sekä sensitiivisyyttä asiakkaan kohtaamisessa. Eräs haastateltavista toivoi kulttuuritietoisuuden lisäämistä, jotta monikulttuurisuuden tukeminen olisi vielä tehokkaampaa. Erityisesti haastateltava työntekijä toivoi, että hän saisi tietoa kulttuurisista toimintatavoista.

Haastateltavat näkivät eroja eri kansallisuusryhmien välillä. Eräs haastateltavista kertoi eurooppalaisten naisten aseman olevan hyvin samankaltainen, mitä naisten asema on Suomessa. Eurooppalaiset naiset ovat kuitenkin hänen mukaansa vähemmistö

ulkomaalaisista asiakkaista turvakodissa. Turvakodin asiakkaina on ollut naisia Aasiasta, kuten Thaimaasta, sekä Afrikasta, missä naisten asema on täysin erilainen kuin Suomessa. Kulttuureissa, joissa naisen asema on heikko, turvakotityöskentelyn lähtökohdaksi on perhe- ja lähisuhdeväkivallan ja Suomen lainsäädännön määrittäminen asiakkaalle. Eräs työntekijä toi esille juuri nämä erityispiirteet asiakastyössä:

Thaimaasta, on afgaaninaisia, iranilaisia ja sitten on ollu Japanista oisko ollu ja ihan näistä Afrikan valtioista, joista sitten se naisten asema on sitten ihan erilainen ku Suomessa. – – Heijän kanssa jouvutaan työskentely alottamaan ihan siitä et perheväkivalta, lähisuhdeväkivalta Suomessa on rikos.

Kulttuurierot vaikuttavat myös väkivallan määrittämiseen turvakotityössä. Eri kulttuureissa ajatellaan eri tavalla väkivallasta. Yksi haastateltava kertoi, että fyysisestä koskemattomuudesta voidaan ajatella eri tavoin eri kulttuureissa, esimerkiksi kaikkea kurittamista ei ajatella välttämättä väkivallaksi. Erään haastateltavan mukaan esimerkiksi lastensuojelulaki ei ole maahanmuuttajanaيسille tuttu. Näin ollen naiselle kerrotaan myös kuritusväkivallan olevan rikos lasta kohtaan.

Maahanmuuttajanaisten välillä on eroja, esimerkiksi afrikkalaiset naiset osaavat tuoda oman äänen kuuluviin ja vaatia palveluita huomattavasti enemmän kuin aasialaiset naiset. Haastateltavan mielestä aasialaisille naisille on tyypillisempää tilanteen hyväksyminen ja siihen sopeutuminen. Toisen haastateltavan mielestä väkivallan näkökulmasta katsottuna eri kulttuurien välillä ei ole eroja, sillä joka tapauksessa väkivallassa on kyse vallankäytöstä. Lisäksi puolison käyttämä väkivalta muuttaa naisen asemaa parisuhteessa. Kuitenkin kulttuuri tuo eroja persoonaan, tunteiden ilmaisuun, väkivallan määrittelyyn sekä siihen, mitkä ovat perheen omia asioita ja mistä voi puhua julkisesti perheen ulkopuolella.

Mistä puhutaan, mistä ei puhuta, mikä on, mitkä on niin ku semmosia, perheen hyvinkin sisäisiä asioita ja mitkä on taas semmosia asioita mistä voi puhua.

Erään haastateltavan mukaan väkivaltatyö maahanmuuttajanaisten kanssa ei eroa väkivaltatyöstä suomalaisten naisten kanssa. Työskentelykäytännöissä voi olla

kuitenkin eroja. Asiakkaan kanssa keskustellaan väkivallasta ja mitä se tarkoittaa eri kulttuureissa.

Käydään esimerkiksi keskusteluja väkivallasta, mitä väkivalta tarkoittaa missäkin kulttuurissa – – jonkun verran tietenkin joutuu ottamaan huomioon semmosia niinku käytännön asioita, mitä saattaa toisen kulttuuriin liittyä. Mutta aika vähäsiä ne erot kuitenkin sitten on. (suomalaisten ja maahanmuuttaja-asiakkaiden välillä)

7.1.2 Maahanmuuttajanaisen suhtautuminen väkivaltaan ja väkivaltatyöhön

Naisen oma suhtautuminen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan vaikuttaa turvakotityöhön, mikä tuli esille usein haastattelujen edetessä. Lähtökohta työskentelylle on aivan erilainen naisen kanssa, joka ei koe kohdanneensa väkivaltaa, kun taas naisen, joka ajattelee kokeneensa väkivaltaa. Eräs haastateltava näki merkitystä sillä, että asiakas on valmis työskentelemään ja saamaan apua sekä keskustelemaan tilanteesta. Asiakkaan toivotaan olevan motivoitunut etsimään uusia ratkaisukeinoja tilanteeseensa. Joka tapauksessa asiakas yleensä vakautetaan eli pyritään saamaan sellaiseen olotilaan, että keskustelu hänen kanssaan onnistuu ja jatkotoimenpiteitä pystytään miettimään yhdessä. Sama haastateltava sanoi:

Kyllähän se on ihanteellisin lähtökohta siihen väkivallan työstämiseen, jos asiakas on innostunut kehittelemään uusia ratkaisukeinoja omaan tilanteeseensa.

Eräs haastateltava kertoi naisen kotimaan korruption vaikuttavan asiakastilanteeseen siten, että usko viranomaisiin on horjunut. Naisen voi olla vaikea luottaa esimerkiksi poliisiin tai uskoa Suomen oikeuslaitoksen toimivan tasapuolisesti kaikkia kohtaan eikä niin, että se olisi automaattisesti miehen puolella.

Naisen oloaika Suomessa vaikuttaa asiakastyöhön. Mitä pidempään nainen on ollut Suomessa, sitä pidemmällä kotoutuminen jo on, ja hän tulee enemmän osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Jos taas nainen ei ole kauan asunut Suomessa, hän on täysin väkivallantekijän varassa ja samalla myös riippuvainen hänestä. Väkivallantekijä pystyy vääristelemään asioita naiselle. Usein onkin niin, että mies on perheen ainut, joka osaa tai on opiskellut suomen kieltä ja näin ollen on päässyt osaksi yhteiskuntaa. Puolestaan

nainen hoitaa kotona lapsia ja huolehtii perheestä. Samalla hän on myös väkivallan uhri. Maahanmuuttajanaisen väkivaltaan suhtautumiseen vaikuttaa naisen käsitys kumppanin valta-asemasta.

Jos se mies kohistaa naiseen sitä väkivaltaa, tavallaa ollaa totuttu siihen, että mies on pomo ja alistuttaa.

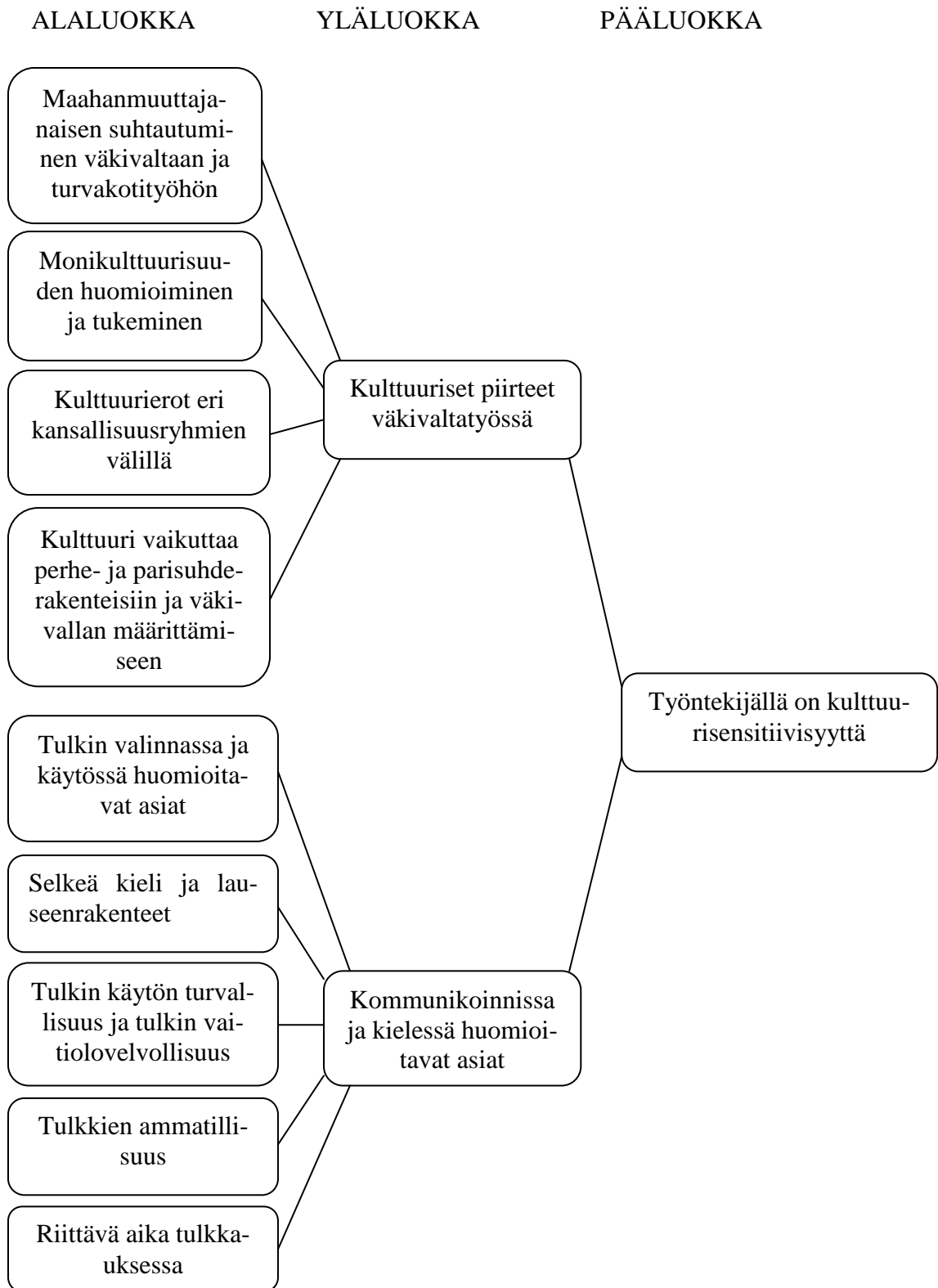
Kulttuurin vaikutukset näkyvät parisuhteessa ja perherakenteessa, esimerkiksi miehen ja naisen asemassa kumppaneina keskenään sekä perheen aikuisina. Haastattelujen mukaan naisen asema on usein alisteinen, kun taas miehellä on valta parisuhteessa. Eräs haastateltavista toi esille, kuinka perheen asioista vaietaan. Hän kertoi esimerkin thaimaalaisista naisista, jotka pyrkivät hyvin pitkälle pitämään kulissin pystyssä ja kertovat kaiken olevan hyvin kotona. Tällaisissa tilanteissa on välillä vaikea selittää naiselle väkivallan vääryyttä ja sitä, että se on rikos. Miesten vahva asema saattaa näkyä myös uhkailuna naista kohtaan. Erään haastateltavan mukaan valta-asema tulee hyvin nopeasti esille, jos väkivallantekijänä on suomalainen mies. Turvakodissa naiselle kerrotaan hänen oikeuksistaan.

On välillä vaikea selittää, koska se miesten asema on niin vahva – jos on suomalainen mies tää väkivallantekijä, niin sieltä tulee hyvin äkkiä se valta-asema näkyviin. On voitu uhata sillä, että sää joutut lähtemään maasta tai menetät lapset, jos lähet suhteesta pois. Ja ne on niitä asioita, mitä jouvutaan oikomaan naisille.

Asiakkaan kanssa tulee varmistaa, puhutaanko samoista asioista. Varmistaminen kuuluu työntekijän vastuulle. Väkivallan määrittämisessä ja yleensäkin asiakkaan tilanteen työstämisessä täytyy olla hyvin konkreettinen. Joitakin kulttuuriin liittyviä käytännönasioita tulee ottaa myös huomioon asiakastilanteessa. Yhdellä haastateltavista oli kokemuksia tilanteista, joissa asiakas oli kertonut ymmärtävänsä asian, mutta työntekijä itse ei ajatellut samoin:

Joo voi tarkoittaa jotakin muutakin, kun joo – – että asiakas on sanonut, et joo joo, et asiat on hyvin ja mää koen, että ne on ymmärretty. Sit voidaan välttämättä huomata vähän ajan kuluttua, ettei mitään ollakaan ymmärretty sillä tavalla.

KUVIO 3. Työntekijän kokemukset kulttuurisista ja kielellisistä piirteistä turvakotityössä

7.1.3 Kommunikointi tulkkauksen avulla

Haastateltavien mukaan tulkin valitsemisessa on huomioitava tiettyjä asioita, vaikka ohjeet tulkin käyttöön ovatkin selkeät. Kun on kyseessä maahanmuuttajataustainen naisiasiakas, ei mielellään tule käyttää miestulkkiä. Naiset ovat usein alistuneita, ja jos tulkki on mies, nainen ei välttämättä pysty puhumaan asioistaan miehen kuullen. Tulkin valintaan vaikuttaa myös se, haluaako nainen edes tulkkiä, sillä tulkki voi olla samasta yhteisöstä kuin nainen. Joskus nainen kuitenkin haluaa itselleen tutun tulkin. Naisen toivetta pyritään kunnioittamaan tulkin valinnassa. Jos tulkkiä ei haluta käyttää esimerkiksi siksi, että asiakas tuntee tulkin ja kokee, että hänen yksityisyytensä on vaarassa, on syytä käyttää puhelintulkkausta. Aina ei ole mahdollista varata tulkkiä tai oman murteen osaavaa tulkkiä paikan päälle, joten myös niissä tilanteissa käytetään puhelintulkkausta.

Pittää hirveen tarkkaa mieltä, onko se mies vai nainen, onko se tässä paikalla, ja onko se vielä sen miehen tuttu.

Elikä se on ensimmäinen, että pyritään kunnioittamaan sitä naisen toivetta siitä, että tulkki pyritään järjestämään niin, että se vastaa sen naisen toiveita.

Haastateltavat kertoivat, että tulkkeina pyritään käyttämään aina ensisijaisesti muita kuin perheenjäseniä ja muita sukulaisia. Tulkkeja on kuitenkin hyvin vähän, ja heidän aikataulut ovat usein tiukkoja. Niinpä tulkkeja on monesti vaikea saada. Tulkkaustilanteessa tulee muistaa myös se, että tulkki on vain välikappale. Puhuttaessa työntekijän tulee katsoa asiakkaaseen, ei tulkkiin. Asiakas voi loukkaantua, mikäli hän kokee, että työntekijä keskittyy liikaa tulkkiin.

Ja myös on se et tulkki on työväline. Se ei oo se ihminen, jolle puhutaan. Monet asiakkaat saattaa loukkaantua siitä, että kun puhutaan, niin puhutaan tulkille, vaikka se asiakas istuukin siinä. Että tulkille ei tarvitse kommunikoida katsekontaktilla, mutta asiakkaalle tarvitsee.

Lisäksi ei voida olla täysin varmoja siitä, mitä tulkki asiakkaalle sanoo. Erään haastateltavan mukaan asiakkaalta on tullut palautetta siitä, että tulkki on kertonut tulkkaustilanteessa jotain muuta kuin olisi pitänyt. Niin ei saisi olla, joten siitä on annettu rakentavaa palautetta. Tulkkien ammattitaidoissa on haastateltavan mukaan

eroja. Tulkit ovat kuitenkin pääsääntöisesti päteviä ja ammattitaitoisia. Tulkin käyttöön liittyy myös muita haasteita. Haasteina ovat muun muassa tunteiden välittäminen ja ilmaiseminen tulkin kautta. Tulkilla voi olla myös eri murre kuin tulkattavalla, mikä vaikeuttaa tulkkausta.

Sit siinä tulee se kielellinen asia, että valtaosassa Aasian kieliä ei ole esimerkiksi tunnesanoja juuri ollenkaan, kun puhutaan perhesuhteista, puhutaan parisuhteista, puhutaan väkivallasta, niin että joutuu hyvin paljon miettimään, että millä sanoilla löytää ylipäätään ne samat käsitteet, mistä puhutaan.

Yksi haastateltava kertoi, että tulkkaustilanteessa on huomioitava myös oma puhuttu kieli. Kielen rakenteeseen on kiinnitettävä huomiota. Sanojen tulee olla ymmärrettäviä sekä lauseiden lyhyitä ja selkeitä. Aikaa tulee varata riittävästi. Kun käytetään tulkkia, tarvitaan kaksinkertainen määrä aikaa. Tärkeää on, että asiakas ymmärtää työntekijää ja toisin päin. Molempien on tultava ymmärretyiksi.

Minkälaista kieltä käyttää, että minkälaisia lauseenrakenteita käyttää. Sillä pystyy paljon vaikuttamaan siihen, että varmasti se viesti menee mahdollisimman samanlaisena sinne toiseenkin päähän.

Vaikka tulkilla on vaitiolovelvollisuus ja turvakodissa pyritään siihen, että asiakas kokee olonsa turvalliseksi, voi asiakas hävetä kertoessaan asioita tutun tulkin kautta. Haastateltavien mukaan maahanmuuttajanaiset voivat ajatella, että tulkkaustilanteessa puhutut asiat ovat siirtyneet yhteisön tietoon. Tämän vuoksi ei ole aina hyvä, että tulkki on naiselle tuttu.

Se vaikuttaa sillä tavalla, että esimerkiksi Oulu on sen verran pieni paikka ja erityisesti maahanmuuttajayhteisöt on erityisen tiiviitä Oulussa, ja se vaikuttaa sillä tavalla, että mää esimerkiksi mieluummin käytän puhelintulkkeja ja käytän ulkopaikkakuntalaisia, kun kyse on turvakotiasiasta, väkivallasta ja perhesuhteista, koska se tulkin, voi olla lähtökohtaisesti se yleensä huono asia se, et tulkki on tuttu.

7.2 Hengellisyden tukeminen ja yhteistyö seurakunnan kanssa

Haastatteluista kävi ilmi, ettei hengellisyys näy turvakodin arjessa juurikaan. Turvakotijakson aikana keskitytään kuitenkin väkivaltatyöhön. Tästä syystä hengellisyys saattaa jäädä vähemmälle huomiolle. Koska turvakotijaksot ovat yleensä lyhyitä, jakson aikana käydään läpi lähinnä käytännön asioita. Haastateltavien mukaan hengellisyys näkyy vain asiakkaiden ruokavaliossa ja hunnun käytössä, mutta muuten se on aika vähäistä. Maahanmuuttaja-asiakkailta on mahdollisuus osallistua seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin. Maahanmuuttajilla on kuitenkin yleensä omat hengelliset yhteisöt.

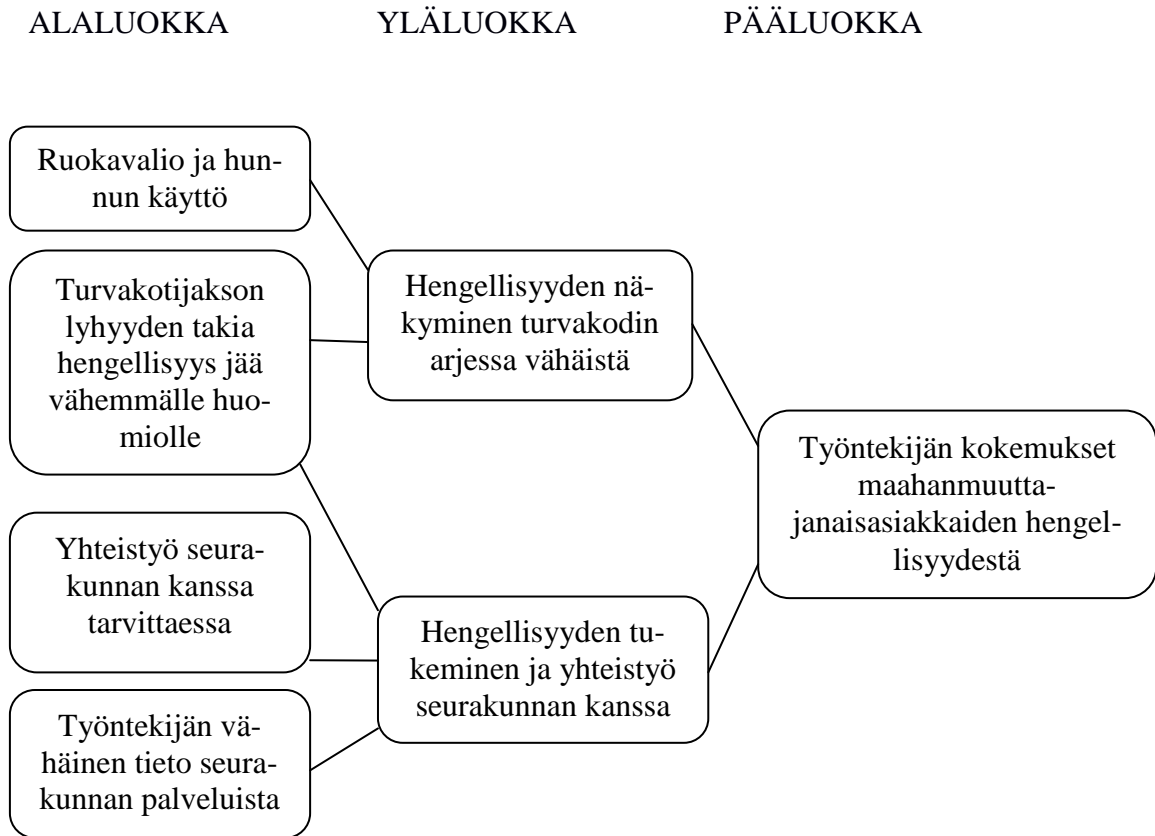
Maahanmuuttajayhteisössä on aika, et heillä on ne omat niinkö yhteisöt ja sitä kautta myös ne hengelliset yhteisöt, jotka on siellä tukena ja turvana, että ne ei mun mielestä näy juurikaan.

Haastateltavien tietojen mukaan Oulun turvakoti ei tee yhteistyötä muiden kirkkojen kanssa kuin evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Oulun turvakoti tekee yhteistyötä tarvittaessa seurakuntayhtymän kanssa, esimerkiksi konsultoimalla kansainvälisen työn pappia ja taloudellisen avustamisen tarpeessa ollaan diakoniatyöhön yhteydessä. Yleensä asiakkaalla on jo ollut asiakassuhde diakoniatyöntekijään, mitä on jatkettu turvakotijakson aikana.

Usein ne on ollu sellasia, että asiakkaalla on ollu jo se suhde siihen diakoniatyöntekijään jo olemassa. Että sitä on tässä ylläpietty ja oltu sitä vahvistamassa.

Joskus seurakunnan työntekijä on ollut tukihenkilönä väkivaltatyössä. Turvakodin työntekijät antavat asiakkaille palvelunohjausta turvakotijakson aikana ja jälkeen. Seurakunnan palveluihin hakeutuminen ei turvallisuussyistä ole kaikille asiakkaille mahdollista. Asiakkaan kanssa tulee miettiä, onko hänen turvallista käydä esimerkiksi Tuiran kirkossa. Asiakkaalle täytyy aluksi luoda turvallisuuden tunne ja siksi myös liikkumisasiat joudutaan ottamaan huomioon. Yksi haastateltavista toi esille, ettei tiedä riittävästi seurakunnan palveluista. Hän toivoi enemmän tietoa seurakunnan tarjoamista palveluista erityisesti parisuhdeväkivaltaa kohdanneiden maahanmuuttajien kohdalla.

Enemmän varmaan vois rummuttaa seurakunnan mahdollisuuksista, et seurakunta voi tarjota ja palvella maahanmuuttajanaisia. Toisaalta en määhirveesti tiäkkään, mitä kaikkii mahdollisuuksia siellä on olemassa.

KUVIO 4. Työntekijän kokemukset hengellisydestä turvakodissa ja yhteistyöstä seurakunnan kanssa

7.3 Maahanmuuttajanaisten auttamisen haasteet ja työntekijän osaaminen

7.3.1 Kulttuuriset ja kielelliset piirteet sekä väkivallan määrittäminen

Haastattelujen kautta ilmeni, että turvakotityössä maahanmuuttajanaisten kanssa on haasteita. Kulttuuristen piirteiden huomioiminen on haasteellista. Siihen liittyvät muun muassa väkivallan määrittely ja hyväksyminen kulttuurisista lähtökohdista sekä lain näkökulmasta. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrittäminen asiakkaalle voi olla haasteellista, koska eri kulttuureissa väkivaltaan suhtaudutaan eri tavoin, ja väkivalta

voi olla yleisesti hyväksyttyä. Myös naisen oma väkivaltaan suhtautuminen vaikeuttaa määrittelyä. Tässä esimerkki erään haastateltavan mielipiteestä, joka liittyy väkivallan määrittelyyn:

Onhan se haastellista kaiken kaikkiaan, ihan jos lähetään siitä, että miten määritellään väkivalta, et jos aatellaan väkivallan muotoja fyysistä, henkistä, taloudellista, seksuaalista, alistamista, uskonnollista väkivaltaa niin se, että monesti käsitetään väkivalta sillälaililla, että se että kun lyyään.

Haastatteluissa kävi ilmi, että maahanmuuttajanaiset ovat puolisoistaan riippuvaisia etenkin taloudellisesti. Maahanmuuttajanaisilla on pelko siitä, että he joutuvat palaamaan kotimaahan avioeron seurauksena ja samalla menettävät lapsensa. Pelosta johtuen naiset hyväksyvät väkivallan helpommin. Eräs haastateltava toi esille suvun merkityksen Lähi-idän kulttuureissa. Hän sanoi, että voi olla vaikea irtautua suvusta, jos perheessä on tapahtunut väkivaltaa. Uuden elämän muodostaminen turvallisesti perhettä ja sukua kunnioittaen voi olla haasteellista.

Lähi-idän kulttuureissa usein sitten nähdään se suku hyvin vahvana toimijana ja sellasen niinku arjen suunnittelijana. Et perheestä irtautuminen voi olla jo tosi iso juttu, jos siellä väkivaltaa tapahtuu perheen sisällä, nii miten saadaan turvallisesti myös perhettä ja sukua kunnioittaen muodostettua uutta elämää alkuun.

Väkivalta vaikuttaa naiseen monella eri tapaa, kuten kehoon, mieleen ja itsetuntoon. Asioiden käsittely on monimutkaista. Haasteellista on, miten saada maahanmuuttajanainen kertomaan väkivaltaan liittyvistä kokemuksistaan. Tavoitteena on saada maahanmuuttajanainen työstämään omaa elämäntilannettaan.

Niin ja että jos ajatellaan, mitä väkivaltatyötä yleensäkin, mitä se tekkee ihmiselle. Sää pitkään elät väkivaltasessa parisuhteessa. Miten sulla keho alkaa reagoida siihen väkivaltaan, miten sun itsetunto murenee, sulla voi olla erilaisia somaattisia oireita, mitkä johtuu siitä väkivallasta, niin kaikkien näitten asioiden käsittely niin kyllä on se aika monimutkanen asia, ehkä maahanmuuttajanaisten kohdalla ylipäättänsä. Se että saa heijät jotenkin työstämään sitä asiaa ja raottamaan sitä heijän maailmaa ja heijät jotenki kertomaan sitä heijän kokemaansa.

Kommunikointi ja kieli nähtiin suurimmaksi haasteeksi turvakotityössä. Työntekijä ei voi puhua asiakkaan kanssa omalla äidinkielellään, mikä tekee kommunikoinnista

haastavaa. Päivittäisten asioiden hoitaminen ja kuulumisten kysyminen on vaikeaa ilman tulkkiä. Kun yhteistä kieltä ei ole, käytetään elekieltä. Vaarana on kuitenkin tulla väärinymmärretyksi.

Se on just, et ettei voi tämmösiä niinkö tavallaan päivittäisiä asioita niinkö tästä näin vaa hoitaa, vaikka jos näkkee, että toinen on oikein surullinen, nii ei voi vaikka kysyä, että mikä nyt tai, että jos, mitä on tapahtunut. Ei siis voi päivittäisiä kuulumisia, että se pitää aina olla se tulkki. Toki elekielellä, tämmösillä, mutta sitten voi tulla väärinymmärretyksiä. Se on varmasti se kieli. Kieli on se kaikista suurin ongelma.

7.3.2 Työntekijän kokemus maahanmuuttajanaisen auttamisesta

Työntekijänä voi olla vaikea erottaa, mikä on asiakkaan tahto oikeasti. Työntekijältä vaaditaan herkkyyttä asiakastilanteissa. Haastatteluissa kävi ilmi, että turvakotijaksot ovat lyhyitä. Turvakotijaksojen aikana keskitytään väkivaltatyöhön ja kaikkeen olennaiseen siihen liittyen. Muiden traumojen käsittely ei kuulu turvakotityöhön, vaan maahanmuuttajanainen ohjataan oikean avun piiriin. Myös turvakotijakson jälkeen on tultu kysymään apua muun muassa lomakkeiden täyttöön.

Niin ja hei se pitää vielä, että toki jos miettii näitä maahanmuuttajia niin se, että niillä on ne traumat siellä taustalla. Pittää tosi, tai monesti, kun ovat tulleet tänne, niin pitää tosi sillai varovasti, ettei ala liian paljon aukoo asioita, ettei sitte taas, kun nää on yleensä kuitenkin aika lyhkäisiä nää turvakotijaksot.

Naisen väkivaltaan suhtautumiseen ei välttämättä voida vaikuttaa lyhyen turvakotijakson aikana. Maahanmuuttajanaisen omassa kulttuurissa voi olla yleisenä käsityksenä miehen vahva asema perheen niin sanottuna pomona, jolle kuuluu kaikki päätösvalta. Nainen voi olla myös tottunut siihen, että rangaistuskeinot häntä kohtaan ovat sallittuja. Yksi työntekijöistä näki asiakastilanteen silloin seuraavasti:

Mut sitten, kun lähetään oikeesti pilkkomaan, että mitä kaikkea se väkivalta voi olla, niin ja sit sä lähet vielä selittämään sitä maahanmuuttajanaiselle, jonka kulttuurissa se on ihan sallittua, että mies voi kurittaa, jos nainen ei ikäänkuin tottele. Niin jo sen tavallaan, jos hän on kasvanu siihen, et mies on se, joka päättää ja mies on se joka sanoo mitä tehhään, mies on se, joka saa käyttää ikäänkuin rangaistuskeinoja. Saa kajota siihen omaan koskemattomuuteen. Niin ei sitä lyhyellä

turvakotijaksolla lähetä kovin muuttamaan. Mut se, että me voijaan sitä tietoa antaa.

Työntekijän on huolehdittava siitä, ettei hän johdattele asiakasta liikaa odottamaansa suuntaan, vaikka hän näkisi sen olevan asiakkaalle parasta. Tässä tilanteessa asiakas voi olla myöntäväinen kaikkeen työntekijän ehdottamaan, vaikka tarkoituksena on, että asiakas tekee itse omat valintansa ja päätöksensä. Työntekijä saattaa kokea, ettei pysty auttamaan maahanmuuttaja-asiakasta haluamallaan tavalla verrattuna suomalaisiin asiakkaisiin.

Kyllä se yks haaste on se, että varmaan itellä työntekijänä on se kokemus, että ei ehkä pysty niin hyvin auttamaan kuin niinkö tuota kantaväestön asiakkaita.

7.3.3 Toimintamallit haasteellisissa tilanteissa

Eräs haastateltavista kertoi, että työntekijän persoona on paras väline haasteellisissa asiakastilanteissa. Läsnäolo ja asiakkaan kanssa yhdessä tekeminen nähtiin tärkeiksi. Työntekijä ei voi vaatia itseltään liikaa, koska turvakotijaksot ovat lyhyitä. Muutoksia asiakkaantilanteessa tapahtuu vähitellen ja jo pienetkin muutokset ovat merkittäviä. Kun halutaan muutosta asiakkaan tilanteeseen, asian toistamisella voidaan varmistaa, että asiakas ymmärtää.

Mää aattelen, että se toisto on ja, että sen hyväksyminen, että et ei mennä issoilla harppauksilla etteenpäin, että kyllä ne on pieniä askelia, miten tässä tuota tässä työssä mennään.

Yhden haastateltavan mukaan haasteellisissa asiakastilanteissa lähtökohtana on fyysisen turvallisuuden takaaminen ja turvallisuusriskien huomioiminen myös työntekijänäkökulmasta. Joskus tauko voi olla tarpeellinen. Eräs haastateltava koki strukturoidut työmenetelmät hyväksi vaihtoehdoksi maahanmuuttajanaisten kanssa, koska ne ovat helposti työntekijän johdettavissa. Haastateltava koki, ettei avoin narratiivinen keskustelu sovellu kovin hyvin käytettäväksi maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa etenkin silloin, kun käytetään tulkkia.

Mää itse koen, että maahanmuuttaja-asiakkaitten kanssa on helpointa käyttää aika strukturoituja työmenetelmiä. Mä käytän aika paljon

semmosia strukturoituja haastatteluja ja semmosia menetelmiä, jotka on helposti niinkö johdettavissa.

Haasteellisissa tilanteissa konsultoidaan tarvittaessa Oulun ensi- ja turvakodin avopalvelukeskusta tai pohditaan työryhmän kanssa asiakkaan tilannetta. Joskus ollaan myös Monika-naisiin yhteydessä, mikäli on oikein haastava tilanne. Haasteellisissa kommunikointiin liittyvissä tilanteissa hyödynnetään tulkkipalveluita. Tulkkia tarvitaan etenkin, kun työmenetelmät on tehty suomeksi. Tulkki pyritään tavoittamaan mahdollisimman pian.

Noo tulkkikeskuksiin ollaan varmaan yhteyksissä. Lähetään sitä kautta sitten selvittää saatas tuota nopeesti siihen tulkki paikalle, vaikka puhelimen päähän.

7.3.4 Tiedot, taidot ja osaamisen tukeminen

Haastatteluissa ilmeni, että turvakodin työntekijöillä on riittävät tiedot ja taidot monikulttuurisuus- ja väkivaltatyöhön. Osa haastateltavista toi esille, että heillä on perustaidot asiakastyöhön maahanmuuttajien parissa, jotta asiakas pystytään ohjaamaan eteenpäin. Yksi haastateltavista toi esille myös sen, ettei asiakkaan kanssa ole tarkoituksenmukaista käsitellä muita traumaattisia asioita esimerkiksi kotimaan sotatilannetta.

Lähtökohtaisesti jos aatellaan turvakotikontekstia, mejän tehtävä ei ole täällä lähtä penkomaan sitä, mitä he ovat siellä kotimaassaan nähneet, koska mejän näkemyksen mukkaan se ei oo asiakasta auttavaa, että hän velloo niissä.

Suurin osa haastateltavista sai riittävästi tukea työyhteisöltä ja verkostoilta. Työntekijöillä on säännölliset työhohjaukset ja heidän turvakotitiimi kokoontuu kerran viikossa. Väkivaltatyöhön on mahdollisuutta saada konsultaatiota. Eräs työntekijä kuitenkin kertoi ajan puutteen ja kiireen vaikuttaneen tuen saantiin. Turvakodin ja eri tahojen yhteistyö oli sujuvaa.

Joo kyllä mä aattelen, että siinä on, et sitä tukea on jos aatellaan niinku työyhteisötasolla, mut että sitte myös tuota verkostoissa elikä sosiaalitoimisto, Oulussa on Villa Victor, et sitä tukea sillälaililla on tarjolla, et kyllä se on ihan riittävä.

Lisäkoulutus nähtiin yleisesti hyvänä asiana. Lisäkoulutus olisi tarpeen, koska työ maahanmuuttajien kanssa poikkeaa valtaväestön kanssa tehtävästä työstä etenkin kulttuurien takia. Kulttuurikompetenssia tarvitaan myös turvakotityössä ja haastateltavat kokivat tarvitsevänsä lisää tietoa erilaisista kulttuureista ja niiden variaatioista esimerkiksi, miten kulttuuri vaikuttaa naiseen.

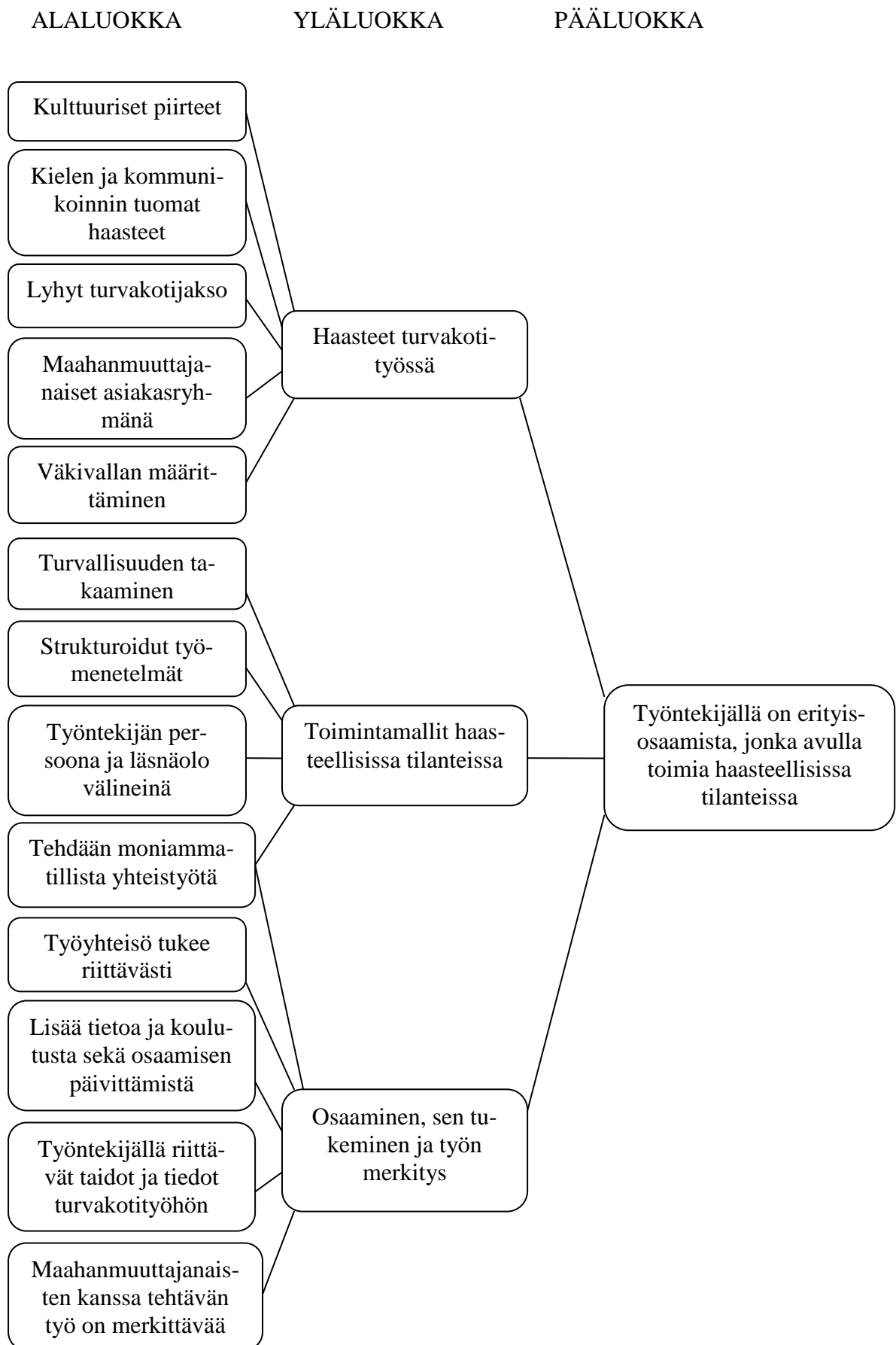
Kyllähän se tietenkin hyvä asia olisi ja nimenomman et jotenki pystys ymmärtämään sitä et mikä se oikeesti on se naisen asema missäkin maassa. Ja minkälaisesta kulttuurista käsin se nainen tätä maailmaa kattoo.

Turvakotityössä hyödynnettäviä tietoja ja osaamista on syytä päivittää. Eräs haastateltavista toivoi, että saisi lisää koulutusta tulkkauksen käyttöön. Siten tulkkaustilanteen vuorovaikutus paranisi. Eräessä haastattelussa ilmeni, että seurakunnan palveluista ja toimintamahdollisuuksista, etenkin Tuuran seurakunnan, olisi hyvä saada lisää tietoa. Yksi haastateltavista toivoi kiireen keskelle lisää työntekijöitä, koska työ on henkisesti, mutta joskus myös fyysisesti raskasta.

Työ maahanmuuttajanaisten kanssa nähtiin rikastuttavana, kun kohtaa eri kulttuureista tulevia ihmisiä ja heidän elämäntarinoita. Työ on huomattavasti haasteellisempaa mitä työ suomalaisten asiakkaiden kanssa, koska maahanmuuttajanaisten kanssa tulee ottaa huomioon enemmän asioita. Haastattelujen mukaan työ antaa kuitenkin paljon työntekijälle, sillä asiakastilanteissa pääsee mukaan naisten kokemuksiin –hyviin ja huonoihin. Se rikastuttaa työntekijän kokemusmaailmaa, kun hän kuulee erilaisista parisuhteista ja näkemyksistä sekä siitä, mitä esimerkiksi avioliitto pitää sisällään, ja miten ihmiset elävät yhdessä.

Mut se on semmonen piristysruiske siihen turvakotityöhön.

Yleensäkin turvakotityössä naisen niin sanottu jaloilleen saaminen ja vahvistaminen sekä se, että heidän elämä alkaa sujumaan ovat kiitos työntekijälle työstä. Työn kautta myös oppii kulttuurillisia piirteitä ja sen, ettei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa hoitaa asioita.

KUVIO 5. Työntekijän osaaminen haasteellisissa tilanteissa

8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön johtopäätökset:

1. Kulttuuri ja kulttuurierot vaikuttavat turvakotityöhön maahanmuuttajanaisten parissa, etenkin väkivallan määrittämiseen ja työskentelyn lähtökohtiin.
2. Työntekijöillä on perustaidot väkivaltatyöhön, mutta haasteita nähtiin erityisesti kommunikoinnissa ja yhteisen kielen puutteessa.

9 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET SUHTEESSA AIEMPIIN TUTKIMUKSIIN

Oulun turvakoti on yksi Suomen 12 turvakodista. Oulun turvakodin neljä työntekijää jakoi kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kohdanneiden maahanmuuttajanaisten parissa. Kokemukset ovat työntekijöiden henkilökohtaisia. Ei voida ajatella, että kaikkien Suomen turvakotityöntekijöiden kokemukset olisivat samanlaisia. Myöskään kaikki maahanmuuttajanaisten parissa väkivaltatyötä tekevät eivät välttämättä ole kokeneet samoja asioita työssään kuin opinnäytetyömme haastateltavat. Kokemuksia ei voi siten yleistää. Kuitenkin Oulun turvakodin työntekijöiden kokemukset antavat arvokasta työntekijänäkökulmaa, josta onkin vähän aiempaa tutkimustietoa etenkin sosiaalialalta.

Turvakotityössä maahanmuuttajien parissa on opinnäytetyön tulosten mukaan erityispiirteitä ja haasteita. Kulttuuri ja kulttuurierot vaikuttavat väkivaltatyöhön. Yhteisen kielen puuttuminen ja kommunikointivaikeudet tulevat esille myös Vierolan (2010, 37) opinnäytetyössä ja Sainola-Rodriguezin (2009, 104) väitöskirjassa. Sainola-Rodriguezin (2009, 104) mukaan yhteisen kielen puute koettiin suurimpana ongelmana.

Vierolan (2010, 37) saamat tulokset osoittavat, että käsitteet ja ilmaisut voivat olla erilaisia työntekijän ja asiakkaan välillä. Myös turvakodin työntekijöiden haastatteluissa ilmeni, ettei kaikissa kulttuureissa ole samoja käsitteitä esimerkiksi tunnesanoille. Työntekijän tehtävänä on olla tarkka esittäessään asioita ja määritellesään käsitteitä. Poikkeuksena meidän opinnäytetyöhön, Vierola (2010, 37) on kuitenkin tarkastellut terveydenhoitajien näkökulmaa työhönsä maahanmuuttajanaisten parissa. Terveydenhoitajien kokemusten mukaan asiakkaalle tulee puhua mahdollisimman selkeästi, jotta asiakas ymmärtää.

Tulkin löytäminen ja valinta voivat olla haasteellisia. Aivan kuten opinnäytetyömme tulokset osoittavat, myös Vierola (2010, 37) on saanut samoja tuloksia siitä, että tulkin löytäminen on vaikeaa tilanteissa, joissa asiakkaan puhuma kieli on harvinaisen. Lisäksi puolisoa ei käytetä mielellään tulkkina. (Vierola 2010, 37.) Paul (1998, 101) tuo esille tutkimuksessaan, että naisen on pystyttävä luottamaan tulkkiin ja se on tärkeä lähtökohta tulkin valintaan. Myös opinnäytetyömme haastatteluissa nousi esille, että naisen toivetta pyritään kunnioittamaan tulkin valinnassa. Haarakankaan, Olluksen ja Toikan

(2000, 40–41) tekemän kyselytutkimuksen mukaan yhteisen kielen puuttuminen oli vaikuttanut asioiden käsittelyyn turvakodissa. Oulun turvakodin työntekijöillä oli samoja kokemuksia. Haarakankaan, Olluksen ja Toikan (2000, 40–41) kyselytutkimus osoitti, että asioiden käsittely oli hitaampaa ja abstraktien kysymysten selvittely vaikeampaa. Naistulkkaja oli vähän, mikä nähtiin ongelmana. Lisäksi harvinaisten kielten tulkkaja oli myös vähän, aivan kuten Oulun turvakodin työntekijätkin kertoivat vielä nykyään olevan.

Vierolan (2010, 36) tulosten mukaan on ollut tilanteita, jolloin nainen on kieltänyt joutuneensa väkivallan kohteeksi. Myös Oulun turvakodin työntekijöillä oli samanlaisia kokemuksia siitä. Opinnäytetyössämme, Vierolan (2010, 36) opinnäytetyössä ja Sainola-Rodriguez (2009, 105) väitöskirjassa tulee esille työntekijöiden kokemus siitä, ettei maahanmuuttaja-asiakasta voida aina auttaa niin paljon kuin työntekijä haluaisi.

Opinnäytetyömme tulosten mukaan Oulun turvakodin työntekijät olivat halukkaita saamaan lisää tietoa erilaisista kulttuureista, jotta asiakkaan kohtaaminen ja hänen asemansa ymmärtäminen olisi helpompaa. Tietoa eri kulttuureista toivottiin myös Sainola-Rodriguezin (2009, 104) väitöskirjan tulosten mukaan. Hoitajat toivat esille, ettei heillä ollut riittävästi tietoa esimerkiksi eri kulttuureista, joten koulutuksia toivottiin lisää. Väitöskirjan mukaan maahanmuuttaja-asiakkaiden kanssa työskentelyyn toivottiin enemmän kulttuurista osaamista.

Suomen turvakodeille lähettämät kyselyt vuonna 1998 osoittavat, että suurin osa turvakotityöntekijöistä, eli 18/23, oli sitä mieltä, ettei normaali turvakotiosaaminen riitä maahanmuuttajien kanssa työskentelyyn. Miehen vahva asema vaikuttaa siihen, kuinka kauan nainen on turvakodissa. Myös turvakotityöntekijöille tehty työntekijäkysely oli antanut samanlaisia tuloksia siitä, että kulttuurituntemusta tulisi lisätä ja se olisikin yksi erikoisosaamisalue. (Haarakangas ym. 2000, 39–41.)

Opinnäytetyön tulosten mukaan maahanmuuttajanaiset eivät ole aina tietoisia oikeuksistaan, ja usein työskentelyn lähtökohtana on Suomen lainsäädännön kertominen. Myös Kämärän (2011, 53) opinnäytetyön mukaan väkivallan uhrin ei aina tiedä oikeuksistaan. Turvakodin asiakkaille annetaan tietoa heidän oikeuksistaan ja selvitetään heitä

pohdituttavia asioita. Asian ymmärtämistä helpottaa sen toistaminen, mikä tulee esille myös opinnäytetyöemme tuloksissa.

Kämärän (2011, 53) opinnäytetyössä Vantaan turvakodin ohjaajien mielestä asiakkaan omien voimavarojen kasvattaminen on keskeistä väkivaltatyössä. Myös Paulin (1998, 101) saamissa tuloksissa oli keskeisenä juuri asiakkaan voimaantumisen näkökulma turvakotityössä. Oulun turvakodin työntekijät toivat esille asiakkaan tilanteen vakauttamisen, jonka avulla asiakkaan kanssa voidaan alkaa työstämään hänen tilannetta.

10 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen toteuttamisen tarkka selostus parantaa laadullisen tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Kun aineistoa tuotetaan, sen olosuhteet on kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti. Tarkkuus käsittää kaikki tutkimuksen vaiheet. Tutkijan itsearviointi saattaa vaikuttaa tutkimukseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.)

10.1 Eettisyys

Tieteenä voidaan tutkia melkein mitä vain, sillä perusolettamuksena on, että tieteen tuottaminen on yhteiskunnallisesti arvokasta. Koska tutkiminen nähdään uuden tiedon saavuttamisena, ei siihen siten ole liitetty erityisiä moraalisia ongelmia. Tutkimusetiikan ongelmat liittyvät pääasiassa tutkimustoimintaan. Tutkimustoiminta voi olla tutkimukseen tulevien informoiminen, aineiston keräämisessä ja analyysissä käytettävien menetelmien luotettavuus, anonyymiteettiongelmien tiedostaminen ja huomioiminen sekä tutkimustulosten esittämistapa. Toinen tapa nähdä tutkimusetiikka on metodologinen, eli siinä kaikki tutkimuksessa tehdyt valinnat ovat moraalisia valintoja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 128.) Opinnäytetyön tutkimusetiikan lähtökohdat ovat metodologisessa perinteessä, sillä tutkimusaiheita ja niiden valintaa sekä tärkeyttä on mietitty ja pohdittu.

Opinnäytetyön olisi voinut nimetä siten, ettei siinä tulisi esille yhteistyökumppani. Oulun turvakodin olisi voinut häivyttää opinnäytetyön nimestä pois, jotta paikkakunta ja työntekijät eivät olisi tunnistettavissa. Oulun turvakodilta tuli toive, että sinne tehtäisiin opinnäytetyö ja opinnäytetyön aihe muotoutui yhdessä turvakodin kanssa. Opinnäytetyön nimessä haluttiin säilyttää Oulun turvakoti, koska on merkittävää, että lukija sekä opinnäytetyön hyödyntäjä tietää kokemusten olevan juuri Oulun turvakodin työntekijöiden. Lisäksi Oulun turvakoti osoittaa kiinnostusta oman työn kehittämiseen sekä yhteistyöhön Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa.

Eettisyydessä tulee huomioida työntekijöiden yksityisyyden ja tuntemattomuuden säilyminen. Se on myös saatekirjeessä (Liite 1) kirjallisena, joten kaikkien haastateltavien yksityisyys huomioitiin tasapuolisesti. Opinnäytetyön tuloksissa ei nähty tarpeelliseksi

nimetä tai numeroida haastateltavien kommentteja. Siten pyrittiin välttämään työntekijöiden tunnistamista haastattelujen perusteella. Voi kuitenkin olla, että turvakodin työntekijät tunnistavat toisensa joistakin haastattelukommenteista. Mielestämme siitä ei ole haittaa työntekijöille, koska opinnäytetyö tulee turvakodille hyödynnettäväksi ja sen tulokset eivät ole arkaluonteisia. Anonyymius mahdollisti myös sen, että haastatteluissa pystyi kertomaan avoimesti myös omista ennakkoluuloista, haasteista ja muista haastattelun teemoista. Osa haastatteluteemojen kysymyksistä voitiin ajatella negatiivissävytteisiksi, esimerkiksi kysymys riittävän tuen saamisesta työyhteisössä. Tiimivastaava hyväksyi kaikki teemat ja niihin liittyvät alustavat kysymykset, joten huomioimme mielestämme riittävästi kysymysten eettisyyttä.

Meillä oli tiettyjä ennako-oletuksia teoriapohjan kautta, kuten kuinka kulttuurit vaikuttavat naisten suhtautumiseen parisuhdeväkivaltaan. Nämä ennako-oletukset ohjasivat haastatteluteemojen kulkua. Vaikka teemoihin liittyviä varakysymyksiä oli laadittu haastattelujen etenemisen helpottamiseksi (Liite 2), tarkoitus oli kuitenkin, etteivät teemat ole täysin rajattuja. Kaikki eivät käsitelleet samoja asioita teemoihin liittyen vaan kertoivat sen, mitä teemoista tuli mieleen. Haastateltavien johdattelua vältettiin. Rauhallinen paikka ja haastattelulle varattu aika mahdollistivat mahdollisimman samanlaiset olosuhteet kaikille. Haastateltavilla oli mahdollisuus ottaa yhteyttä meihin ennen ja jälkeen haastatteluiden (Liite 1). Tiimivastaavalle lähetettiin versioita opinnäytetyöstä ja hän kommentoi niitä.

Tutkimusaiheen valintaan liittyy aina eettinen puoli. Kun aihe valitaan, tulee selkeyttää, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja minkä takia aletaan tutkia. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 129.) Pohdimme, oliko tutkimuksen aihe ainoastaan meidän kiinnostuksesta lähtevää. Olimme miettineet etukäteen opinnäytetyön aiheeksi maahanmuuttajanaisten kokemukset turvakotijaksosta. Aihe kuitenkin muuttui, sillä haastateltavia ei saatu riittävästi. Päädyimme yhdessä valitsemaan tutkimuksen aiheeksi turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstä parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten parissa. Aiheeseen vaikutti myös turvakoti, joten opinnäytetyö tulee sinne tarpeeseen, ja siinä näkyy myös turvakodin kiinnostus. Työyhteisön kanssa tehtiin tarvittavat sopimukset opinnäytetyön teosta, ja sovitusta aikataulusta pidettiin kiinni. Eettisen kestävyyden toinen puoli on luotettavuus, mutta se vaikuttaa myös tutkimuksen laatuun (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127).

10.2 Luotettavuus

Tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena johdonmukaisesti laadittuna. Luotettavuutta parantaa kuitenkin se, että tutkimuksen toteutus on mahdollisimman tarkasti selostettu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.) Tutkimuksen eri vaiheet on kuvattu raportissa tarkasti ja johdonmukaisesti.

Lähteiden valitseminen ja käyttö vaikuttavat siihen, kuinka tutkimus onnistuu. Tutkijan on tiedettävä, mitä hän tekee, vaikka laadullisen tutkimuksen kaikissa perinteissä ei ole vaadittu ontologisen erittelyn tekemistä. Tutkimussuunnitelman laadukkuudesta on huolehdittava kuten tutkimusasetelman sopivuudesta ja huolella tehtävästä raportoinnista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127.) Opinnäytetyön teorian tiedon valintaan vaikutti aineiston julkaisuvuosi, joka puolestaan vaikutti luotettavuuteen. Teorian tiedon lähteet valikoituivat pääsääntöisesti siten, että julkaisuvuosi oli 2000-luvun puolella ja uusinta saatavilla olevaa painosta. Mitä uudempi tieto oli kyseessä, sitä parempi. Opinnäytetyössä käytettiin kotimaisia ja ulkomaisia lähteitä.

Aineisto kerättiin teemahaastattelumenetelmän avulla. Haastattelimme neljää työntekijää. Tiimivastaava sai haastatteluteemat ja ehdotti vain hieman muutoksia niihin. Kun haastatteluteemat olivat valmiit, tiimivastaavaa pyydettiin jakamaan ne haastateltaville saatekirjeessä, joten kaikki pystyisivät valmistautumaan haastatteluun lähes tasapuolisesti. Vaikka saatekirje lähetettiin jaettavaksi, ei voi olla täysin varma siitä, ovatko haastateltavat perehtyneet siihen. Lisäksi ei voi varmaksi tietää, kuinka paljon opinnäytetyöstä on puhuttu tiimin keskuudessa. Haastattelutilanteen alussa haastateltavilta kysyttiin, kuinka paljon he tiesivät opinnäytetyöstä ja haastatteluista. Mielestämme kaikki eivät olleet yhtä tietoisia saatekirjeen aiheista (Liite 1). Kerroimme kuitenkin haastattelutilanteen alussa vielä, mikä on opinnäytetyömme aihe.

Haastateltaviksi valittiin kaikki neljä turvakodin työntekijää, koska siten varmistimme, että haastattelumateriaalia olisi riittävästi. Neljä haastattelua oli sopiva määrä, koska ne antoivat samankaltaisia vastauksia. Työntekijöillä oli myös riittävästi kokemusta turvakotityöstä ja koulutusta väkivaltatyöhön. Mielestämme oli hyvä asia, että haastateltavilla oli erilaiset työkokemukset ja koulutustaustat, koska niiden avulla he huomioivat vastauksissaan hieman erilaisia asioita. Tiimivastaava oli yksi haastateltavista, joten hän

tiesi haastatteluteemat etukäteen, mikä saattoi vaikuttaa opinnäytetyön tuloksiin. Hänen vastauksensa olivat huomattavasti laajempia. Ei ole varmuutta siitä, oliko tiimivastavaan vastauksien laajuuteen syynä se, että hän tiesi haastatteluteemat etukäteen vai tiesikö hän aiheeseen liittyvistä asioista niin paljon entuudestaan.

Ei voi olla täysin varma olisiko tulokset samoja, jos haastattelut olisi tehty esimerkiksi kyselylomakkeilla. Mikäli haastattelut olisi tehty myöhemmin uudestaan samoille henkilöille, vastaukset eivät todennäköisesti olisi paljoakaan muuttuneet. Ehkä ne olisivat kuitenkin tarkentuneet hieman. Haastattelut tehtiin eri koulutusten ja työkokemusten omaaville työntekijöille, mutta työ maahanmuuttajanaisten parissa näyttäytyi suurin piirtein samankaltaisena koulutuksista ja kokemuksista huolimatta.

Haastattelujen jälkeen huomasimme, että osa kysymyksistä olisi pitänyt muotoilla eri tavoin, kuten alkavaksi *miten*-sanalla. Vastaukset näihin kysymyksiin olisivat siten saattaneet olla laajempia. Haastatteluaineistoa saatiin kuitenkin riittävästi, joten ei haitannut, että osa vastauksista jäi hieman niukoiksi. Opinnäytetyömme luotettavuuteen vaikuttaa se, ettei voida olla varmoja, ovatko haastateltavat vastanneet täysin rehellisesti haastattelun kysymyksiin. Tähän saattaa vaikuttaa se, että osa kysymyksistä voitiin nähdä negatiivissävytteisinä ja työyhteisöä kritisoina.

Haastattelun laatuun voidaan vaikuttaa etukäteen panostamalla hyvään haastattelurunkoon. On hyvä miettiä ennalta, kuinka haastatteluteemoja voisi syventää ja millaisia lisäkysymyksiä voisi olla. On kuitenkin muistettava, ettei kaikkiin lisäkysymyksiin voi varautua ennalta. Haastatteluja tehdessä laatua voi parantaa myös huolehtimalla teknisestä välineistöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 184.) Äänittämisnauhurin käyttöä kokeiltiin etukäteen. Haastattelutilanteisiin varattiin mukaan varapattereita. Molemmilla haastattelijoiden oli haastattelurungot mukana. Toinen haastatteli piti huolen, että nauhuri äänitti haastattelua koko ajan.

Haastattelun laatua parantaa haastattelun litterointi mahdollisimman pian. Laatu vaikuttaa haastatteluaineiston luotettavuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 185.) Haastattelujen äänittäminen onnistui, mikä vaikutti siihen, että litterointi oli suurimmaksi osaksi mutkatonta. Nauhoituksia kuunneltiin läpi ja materiaali litteroitiin. Toinen toisti juuri kuulun nauhoituskohdan ja toinen litteroi ne kirjoittaen koneella. Vuorottelimme näissä

rooleissa. Se, että haastattelumateriaali litteroitiin tällä tavoin, lisää mielestämme opinnäytetyön luotettavuutta. Molemmat kuulivat ja ymmärsivät samoin kuullun haastattelun.

Analysointivaiheessa kuunneltiin vielä nauhoituksia uudelleen ja palattiin litteroituun aineistoon. Siten pyrittiin ymmärtämään haastatteluissa sanottua paremmin. Osa haastatteluaineistosta jaettiin tulosten kirjoittamista varten, mutta muuten tulokset käytiin läpi yhdessä. Näin varmistettiin, että tuloksista oltiin samaa mieltä. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmin. Aineistoa tarkasteltiin monesta eri näkökulmasta. Sekä teoriaa että kerättyä aineistoa pyrittiin yhdistämään mahdollisimman yhtenäiseksi. Analysoidessa kuitenkin saattoi jäädä jotain pohtimatta tai nostamatta esille, sillä teoria ohjasi aineiston analyysia aika paljon.

Halusimme, että turvakoti on koko opinnäytetyöprosessin aikana tietoinen sen etenemisestä. Yhteistyöhön panostettiin puolin ja toisin. Turvakodin tiimivastaavalle lähetettiin eri versioita opinnäytetyöstä, opinnäytetyön tulokset ja esitarkastusvaiheessa oleva opinnäytetyö. Hänellä oli aina aikaa kommentoida opinnäytetyötä. Tiimivastaavan kommentit huomioitiin, mutta kaikkien ehdotettujen muutosten tekemistä ei nähty tarpeellisena. Opinnäytetyö eteni kutakuinkin aikataulussa. Analysointiin meni hieman enemmän aikaa, koska siihen haluttiin panostaa.

11 POHDINTA

Opinnäytetyön tulosten perusteella kulttuurien tuomat erot näkyvät Oulun turvakodin väkivaltatyössä maahanmuuttajanaisasiakkaiden parissa. Työntekijät tiedostavat kulttuurierot ja pyrkivät tukemaan monikulttuurisuutta turvakodissa. Heidän kokemustensa perusteella kulttuuritietoisuutta ja kulttuurien kohtaamista voitaisiin kehittää turvakodissa esimerkiksi erilaisten koulutusten avulla tai moniammatillisen yhteistyön lisäämisellä. Kulttuurien nähtiin myös vaikuttavan maahanmuuttajanaisten suhtautumisessa väkivaltaan. Koska useissa kulttuureissa perhe nähdään tärkeimpänä ja keskeisimpänä yksikkönä, sen huomioiminen turvakotityössä on erityisen tärkeää. Maahanmuuttajanaista on kuultava ja on pyrittävä ajattelemaan hänen parastaan usealta eri kannalta. Työntekijöille voisi lisäkoulutuksen avulla antaa välineitä käsitellä asiakkaiden kanssa kulttuureista lähteviä käsityksiä väkivallasta ja suhtautumistapoja.

Kommunikointiin ja erityisesti tulkkaukseen nähtiin kuuluvan haasteita. Tulosten valossa ilmeni, että työntekijän tulee kiinnittää huomiota omaan puheeseensa ja siihen, kuinka esittää asiansa. Vaikka haastattelujen mukaan työntekijät olivat tyytyväisiä tulkkauspalvelujen ohjeistukseen, lisäperehdytys tulkkaukseen voisi auttaa tulkkaustilanteen sujuvuuteen ja onnistumiseen. Asian selkeään ilmaisuun tulee panostaa, jotta tulkki pystyy kääntämään työntekijän puheen mahdollisimman samanlaisena asiakkaalle. Asiakkaan kokeman väkivallan ja oman elämäntilanteen käsittely voi olla haastavaa, ellei löydetä yhteisiä sanoja tai yhteistä ymmärrystä tulkintaan avulla.

Hengellisyyden näkyminen turvakodin arjessa on työntekijöiden mukaan hyvin vähäistä. Seurakunnan tarjoamia mahdollisuuksia ja palveluita kannattaa hyödyntää. Haastattelujen perusteella Oulun seurakuntayhtymän olisi hyvä tiedottaa turvakodille palveluistaan, esimerkiksi mitä seurakunnalla on tarjota väkivaltaan, monikulttuurisuuteen ja taloudelliseen avustamiseen liittyen. Mielestämme seurakunnan tulisi olla aktiivinen tiedottamisessa, erityisesti seurakunnan väkivaltatyöstä ja maahanmuuttajatyöstä. Turvakodin työntekijöiden olisi siten myös helpompi antaa palveluohjausta asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Jäimme pohtimaan, kuinka paljon

turvakodin työntekijät tietävät kansainvälisestä diakoniatyöstä, koska seurakunnan tarjoamat palvelut eivät olleet kaikille tiedossa.

Haastattelujen mukaan maahanmuuttajanaiset eivät erityisemmin ole kaivanneet hengellistä tukea turvakodilta, sillä yleensä maahanmuuttajanaisella on oma hengellinen yhteisö. Toisaalta emme voi olla varmoja, onko hengellisyyden tukemiselle tarvettakaan. Jos maahanmuuttajanaista on kyetty riittävästi ohjaamaan lyhyen turvakotijakson aikana ja turvakodissa on pystytty keskittymään naisasiakkaan elämäntilanteeseen juuri hänen kohtaaman väkivallan näkökulmasta, hän pystyy siirtymään muiden palveluiden piiriin ja saamaan sieltä tukea. Mielestämme on kuitenkin tärkeää, että maahanmuuttajanaiselle tarjotaan tukea hengellisyyteen, sillä hengellisyys on ihmisen yksi hyvinvoinnin ulottuvuus. Lisäksi kristillinen ihmiskäsitys korostaa kaikkien ihmisten tasa-arvoisuutta ja merkitystä maailmassa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstään parisuhdeväkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli jakaa tietoa turvakodin työntekijöiden kokemuksista, jotta työtä voitaisiin kehittää. Tutkimuskysymysten avulla kerättiin tietoa työntekijöiden kokemuksista ja osaamisestaan sekä työn haasteista. Opinnäytetyön tarkoitus saavutettiin. Mielestämme saimme riittävästi tarpeellista tietoa työntekijöiden kokemuksista ja pystyimme siten vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Haastatteluissa emme kysyneet konkreettisia esimerkkejä työn onnistumisesta, koska se ei ollut teoriapohjan ja pääkäsitteiden perusteella opinnäytetyön lähtökohta. Toisaalta saimme kuitenkin tietää työntekijöiden osaamisesta ja valmiuksista. Opinnäytetyö osoittaa, millaista tietoa, taitoa ja erityisosaamista työntekijöillä on. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää ikään kuin työntekijöiden palautteena työstä.

Opinnäytetyön tuloksista hyötyy Oulun turvakoti, joka voi niiden avulla kehittää työtään maahanmuuttajanaisten parissa ja monikulttuurisuutta turvakodilla. Oulun turvakodin työntekijät saavat kuvan siitä, miten muut työntekijät kokevat työnsä maahanmuuttajanaisten parissa, koska emme tiedä, kuinka paljon kokemuksia jaetaan yleensä työntekijöiden kesken työyhteisössä. Myöskään aiempaa vastaavanlaista tutkimusta ei ole tehty Oulun turvakodille.

Lisäksi alan opiskelijat saavat tietoa Oulun turvakotityöstä maahanmuuttajanaisten parissa. Esille tulevat vain yhden Suomen turvakodin työntekijöiden kokemukset kyseisen asiakasryhmän parissa. Muiden turvakotien työntekijät saavat kuvan Oulun turvakotityöstä ja näin pystyvät peilaamaan omia kokemuksiaan. Tulosten tarkastelu aiempiin tutkimuksiin osoitti, että työstä maahanmuuttajanaisten parissa voi olla samanlaisia kokemuksia eri ammattiryhmien edustajilla, esimerkiksi turvakodin työntekijöillä ja terveydenhoitajilla. Myös saman ammattiryhmän sisällä kokemukset väkivaltatyöstä voivat olla samanlaisia, olipa asiakkaana sitten suomalainen tai maahanmuuttajataustainen. Molempien asiakasryhmien kanssa joudutaan usein käymään läpi samoja asioita, vaikka jotkin työkäytännöt saattaisivat poiketa toisistaan.

Maahanmuuttajanaiset eivät ole sinänsä suuri asiakasryhmä Oulun turvakodissa. Kyseessä on kuitenkin asiakasryhmä, joka vuosien saatossa on kasvanut ja todennäköisesti tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Maahanmuuttajia tulee Suomeen jatkossakin, mutta emme voi olla varmoja siitä, lisääkö se suhteessa turvakotiasiakkaita. Väkivalta on kuitenkin maailmanlaajuinen ilmiö, ja naisiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa esiintyy jokaisessa yhteiskuntaluokassa. Väkivalta ei katoa maailmasta. Ajan saatossa siitä on alettu kuitenkin puhumaan rohkeammin ja toivomme, että myös väkivaltaa kohdanneiden ääni kuuluisi enemmän.

Turvakodin palvelut poikkeavat peruspalveluista, koska palvelut ja asiakkaiden tilanteet vaativat erityisosaamista työntekijöiltä. Turvakodin työntekijöiltä vaaditaan asiakastilanteissa sensitiivisyyttä käsitelläkseen vaikeita ja arkaluonteisia asioita väkivaltaan liittyen. Turvakodin monikulttuurisen asiakaskunnan vuoksi heillä täytyy olla myös kulttuurisensitiivisyyttä ja -kompetenssia. Lisäksi työyhteisöt monikulttuuristuvat, todennäköisesti myös Oulun turvakoti. Monikulttuurinen työyhteisö tuo uusia mahdollisuuksia työlle, koska ulkomaalaistaustainen työntekijä voi jakaa tietoa ja osaamista kulttuuristaan. Hän voi myös hyödyntää omaa äidinkieltään asiakastilanteissa. Silloin työntekijä olisi sekä väkivallan asiantuntija että tulkki. Se todennäköisesti vähentäisi väärinymmärryksiä. Uskomme, että turvakotityössä arvostetaan tällaista erityisosaamista ja kokemusta maahanmuuttajatyöstä. Oulun turvakodissa on tälläkin hetkellä työntekijä, jolla on aiempaa kokemusta monikulttuurisuustyöstä.

Turvakodin sekä muiden sosiaali- ja terveysalan toimijoiden yhteistyö on todella tärkeää, sillä silloin turvakodin asiakasryhmien kirjo tulee huomioitua hyvin. Turvakodin työntekijöiden on siis hyvä tietää mahdollisimman paljon saatavilla olevista palveluista ja heidän on osattava hakea tietoa niistä. Maahanmuuttajanaisten tuen- ja avuntarpeet voivat olla hyvinkin laajoja. Siihen voivat vaikuttaa muun muassa, miksi nainen on muuttanut Suomeen, hänen Suomessa oloaika, väkivallan kohtaamisen seuraukset naiselle sekä hänen asuminen ja tukiverkostot. Kun tehdään moniammatillista yhteistyötä, sillä edistetään maahanmuuttajanaisten hyvinvointia. Työyhteisössä ja moniammatillisessa yhteistyöverkostossa jaetaan tietoa ja osaamista kaikkien yhteiseksi hyväksi ja hyödyksi. Työntekijöiden kokemusten jakaminen on tärkeää myös työssä jaksamisen kannalta.

Selvitettyämme Oulun turvakodin työntekijöiden kokemuksia jatkotutkimushaasteena esitämme tutkittavaksi maahanmuuttajanaisten kokemuksia Oulun turvakodin asiakkaina.

LÄHTEET

- Crowell, Nancy A. & Burgess, Ann W. 1996. *Understanding Violence Against Women. The United States of America: the National Academy of Sciences*. Viitattu 21.10.2014. Saatavissa <http://www.nelliportaali.fi>, Ebrary -aineisto.
- Diakoniatyöntekijä 2014. Oulun seurakuntayhtymä. Oulu. Henkilökohtainen tiedonanto 3.10.
- Ensi- ja turvakotien liitto ry (toim.) 2006. *Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä*. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 2.12.2013. <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/>
- Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a. *Maahanmuuttajanaiset ja parisuhdeväkivalta*. Viitattu 3.12.2013. http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/haetko-tietoa/perhevakivalta/maahanmuuttajanaiset_ja_parisuhd/
- Ensi- ja turvakotien liitto ry i.a. *Turvakodit ja muu perheväkivaltatyö*. Viitattu 2.12.2013. <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/>
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Haarakangas, Tanja; Ollus, Natalia & Toikka, Sini 2000. *Väkivaltaa kokeneet maahanmuuttajanaiset – haaste turvakotipalveluille Suomessa*. Sosiaali- ja terveysministeriö. *Tasa-arvo-julkaisuja* 2000:3. Helsinki: Edita.
- Hannus, Riitta; Mehtola, Sirkku; Natunen, Luru & Ojuri, Auli (toim.) 2011. *Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta*. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla (toim.) 2010. *Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa*. Helsinki: Edita.
- Helosvuori, Riitta; Koskenvesa, Esko; Niemelä, Pauli & Veikkola, Juhani (toim.) 2002. *Diakonian käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huhtalo, Pekka; Kuhanen, Jarkko & Pyykkö, Eero 2003. Kotona turvassa. Katkaise väkivallan kierre. Helsinki: SMS-Tuotanto.
- Jääskeläinen, Ilkka 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä ja Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 192–232.
- Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kanervo, Marianna; Nurmi, Reet & Gerbert, Natalie 2011. Maahanmuuttajanaisen auttaminen. Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola, Luru Natunen & Auli Ojuri (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 173–196.
- Koskenvesa, Pauli Niemelä ja Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 87–103.
- Krug, Etienne G.; Dahlberg, Linda L.; Mercy, James A.; Zwi, Anthony B. & Lozano, Rafael (toim.) 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa. -WHO:n raportti. Lääkärin sosiaalinen vastuu ry.
- Kyllönen-Saarnio, Eija & Nurmi, Reet 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:15. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalanministeriö, Työministeriö ja Monika-naiset liitto ry.
- Kämärä, Helena 2011. Lapset vanhempien välisen väkivallan välineenä – Vantaan turvakodin ohjaajatyön näkökulma. Laurea-ammattikorkeakoulu. Rikosseuraamusalan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 14.10.2014. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38062/Helena_Kamara.pdf?sequence=1
- Laki kotouttamisesta 1999/493, 9.4.1999. Viitattu 4.12.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Laki yhdenvertaisuudesta 2004/21, 20.1.2004. Viitattu 4.12.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>
- Lohtander, Erja 2006. Väkivalta työnä ja traumatisoitumisen riski. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto (toim.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytän-

- töjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 136–143.
- Marttala, Pia 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola, Luru Natunen & Auli Ojuri (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 37–50.
- Matela, Kari 2012. Sukupuoli- ja ikäsensitiivisyys ensi- ja turvakodin sosiaalityössä. Teoksessa Minna Strömberg-Jakka ja Teija Karttunen (toim.) Sosiaalityön haasteet – tukea ammattilaisten arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus, 74–102.
- Menjívar, Cecilia & Salcido, Olivia 2002. Immigrant Women and Domestic Violence: Common Experiences in Different Countries. *Gender & Society* 16, 898–920. Viitattu 21.10.2014.
<http://www.sagepub.com/counselingstudy/Journal%20Articles/Menjivar.pdf>
- Niemelä, Pauli 2002. Diakonia ja ihmiskäsitys. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä ja Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 87–103.
- Ojuri, Auli 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liitto (toim.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 16–39.
- Oksi-Walter, Päivi; Roos, Jonna & Viertola-Cavallari, Ritva (toim.) 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki.
- Oulun ensi- ja turvakoti ry i.a. Turvakoti. Viitattu 2.12.2013.
https://ensijaturvakotienliitto-fi.directo.fi/jasenyhdistykset/oulun_ensi-ja_turvakoti_ry/alavalikko/turvakoti/
- Oulun ensi- ja turvakoti ry toimintasuunnitelma vuodelle 2014. Tuloste tekijän hallussa.
- Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a.. Kansainvälinen työ. Viitattu 24.10.2014.
<https://www.oulunseurakunnat.fi/kansainvalinen>
- Paul, Rachel 1998. Shelters for battered women and the needs of immigrant women. *TemaNord* 1998:507. Copenhagen: Nordic Council of Ministers. Viitattu 24.10.2014.
<http://books.google.fi/books?id=Gap9WTzwujMC&pg=PA4&lpg=PA4&dq=paul+rachel+1998+shelters&source=bl&ots=CKY8y1O5CP&sig=IizS>

dAHI6w9QWfVP0A1x8X48Stw&hl=fi&sa=X&ei=SzRKVKmgJOn4yQP
euIHQBQ&ved=0CDAQ6AEwAw#v=onepage&q=paul%20rachel%2019
98%20shelters&f=false

- Piispa, Minna 2011. Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa Riitta Hannus, Sirkku Mehtola, Luru Natunen & Auli Ojuri (toim.) Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 15–36.
- Roos, Jonna 2009. Monikulttuuriset perheet Suomessa. Teoksessa Päivi Oksi-Walter, Jonna Roos ja Ritva Viertola-Cavallari (toim.) Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki, 128–156.
- Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Sainola-Rodriguez, Kirsti 2009. Transnationaalinen osaaminen. Uusi terveydenhuoltohenkilöstön osaamisvaatimus. Kuopion yliopisto. Terveyden ja –talouden laitos. Väitöskirja. Viitattu 14.10.2014.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1302-8/urn_isbn_978-951-27-1302-8.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:5. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 24.6.2014.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1087414&name=DLFE-12304.pdf
- Strömberg-Jakka, Minna & Karttunen, Teija (toim.) 2010. Sosiaalityön haasteet – tukea ammattilaisten arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013. Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuositukset. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 22.8.2014.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110192/URN_ISBN_978-952-245-924-4.pdf?sequence=1
- Tiimivastaava 2013. Oulun turvakoti. Oulu. Henkilökohtainen tiedonanto 8.11.
- Tiimivastaava 2014. Oulun turvakoti. Oulu. Henkilökohtainen tiedonanto 26.5.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vierola, Eeva 2010. ”Ei ne oikein halua apua.” Terveydenhoitajien kokemuksia maahanmuuttajanaisten kohtaamasta parisuhdeväkivallasta. Tampereen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu

4.12.2013.

http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/30634/Vierola_Eeva.pdf?sequence=2

Viertola-Cavallari, Ritva 2009. Italiasta tuli kohtaloni. Teoksessa Päivi Oksi-Walter, Jonna Roos ja Ritva Viertola-Cavallari (toim.) Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki, 13–60.

LIITE 1: Saatekirje turvakodin työntekijöille

Oulussa 30.12.2013

Hei!

Olemme sosionomi-diakoniopiskelijoita Oulun Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Oulun turvakodin kanssa. Tarkoituksenamme on selvittää turvakodin työntekijöiden kokemuksia työstään maahanmuuttajanaisten parissa. Haluaisimme haastatella Teitä aiheeseen liittyen. Haastatteluteemoina ovat kulttuurierojen ja naisten aseman vaikutus turvakotityöhön, hengellisyyden tukeminen, työn haasteet, työntekijän omat kokemukset ja valmiudet työhön sekä kommunikointiin liittyvät asiat.

Haastattelemme Teitä vuoden 2014 tammi-helmikuun aikana. Haastatteluaikehdotukset ovat tiedossa tiimivastaavalla. Haastattelu on yksilöhaastattelu. Jokaiselle haastattelulle on varattu aikaa yksi tunti. Nauhoitamme haastattelut, jotka myöhemmin litteroimme. Haastateltavat pysyvät anonyymeina. Toivomme kuitenkin, että saamme mainita työkokemuksenne ja ammattinne opinnäytetyössä. Teillä on mahdollisuus lukea jo litteroitua haastattelumateriaalia. Mikäli haluatte lukea materiaalia, toivomme Teidän kertovan sen haastattelun yhteydessä tai kevään 2014 aikana. Jos Teillä on kysyttävää opinnäytetyöstämme, voitte olla meihin yhteydessä. Vastaamme mielellämme kysymyksiinne. Tavoitteenamme on saada opinnäytetyö valmiiksi elokuussa 2014.

Kiitämme jo etukäteen yhteistyöstänne!

Ystävällisin terveisin

Heidi Hartikainen ja Marika Hongisto

LIITE 2: Haastatteluteemat

Työntekijän koulutus ja työkokemus.

1) Kulttuurierot ja naisten asema

- Kulttuurierojen (aasialaiset – afrikkalaiset, suomalaiset – maahanmuuttajat) näkyminen asiakastyössä
- Maahanmuuttajanaisten asema omassa kulttuurissa ja sen vaikutus parisuhdeväkivaltaan suhtautumiseen
- Monikulttuurisuuden tukeminen

2) Kommunikointi, kieli ja tulkkaus

- Kokemukset tulkkien kanssa työskentelystä
- Tulkin käyttämisessä huomioon otettavat asiat

3) Hengellisyden tukeminen ja yhteistyö seurakunnan kanssa

- Hengellisyden näkyminen asiakastyössä
- Asiakkaan hengellisyden tukeminen
- Yhteistyö Oulun seurakuntayhtymän ja muiden kirkkojen kanssa

4) Turvakotityöntekijän kokemat haasteet

- Haasteet maahanmuuttajanaisten parissa
- Työmenetelmät haasteellisissa tilanteissa

5) Tiedot ja taidot sekä yhteistyön merkitys

- Työntekijän tiedot ja taidot monikulttuurisuus- ja väkivaltatyöhön
- Moniammatillisen verkoston antama tuki
- Yhteistyön sujuminen turvakodin sisällä ja moniammatillisessa verkostossa
- Maahanmuuttajanaisten parissa tehtävän työn merkitys työntekijälle